

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА**

Факультет геології, географії, рекреації і туризму

Кафедра фізичної географії та картографії

Зав. кафедри _____ До захисту допустити
доцент **Анатолій БАЙНАЗАРОВ**
« _____ » _____ 2025 р.

**ВПЛИВ ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В
ГРЕЦІЇ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Виконав: студент 4-го курсу д.ф.н,
групи ГР- 41

спеціальність: 106 Географія

освітня програма: Географія рекреації та
туризму

Вадим Вадимович ЕКСАРОВ

Науковий керівник:

доцент, к.геогр.н. Анатолій БАЙНАЗАРОВ

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою

_____ *Голова ЕК Тарас ПОГРЕБСЬКИЙ*
_____ *Секретар ЕК Олена ПЕДЬ*
« _____ » _____ 2025 р.

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ СИСТЕМ.....	6
1.1. Поняття та наукові підходи до вивчення національної туристичної системи.....	6
1.2. Структура і функціонування національних туристичних систем.....	10
1.3. Методичні засади дослідження туристичних систем у географії та туризмознавстві.....	14
РОЗДІЛ 2. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРЕЦІЇ.....	17
2.1. Географічне положення та природно-кліматичні умови.....	17
2.2. Історико-культурний потенціал країни.....	22
2.3. Основні античні пам'ятки як туристичні ресурси.....	26
2.3.1. Афінський Акрополь - символ культурної спадщини Давньої Греції.....	26
2.3.2. Дельфійський Оракул – найвідоміше древнє грецьке святилище.....	29
2.3.3. Стародавнє місто Олімпія та його значення.....	32
РОЗДІЛ 3. ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ В ГРЕЦІЇ.....	37
3.1. Основні показники розвитку туристичної галузі.....	37
3.2. Транспортна логістика та мобільність туристів.....	40
3.3. Готельно-ресторанний сектор.....	42
3.4. Основні види туризму в Греції.....	45
РОЗДІЛ 4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В ГРЕЦІЇ.....	54
4.1. Нормативно-правова база регулювання галузі туризму.....	54
4.2. Органи регулювання галузі туристичної галузі.....	64
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

У сучасному світі туризм виступає однією з найдинамічніших та найприбутковіших галузей економіки, яка відіграє важливу роль не лише в економічному зростанні країн, але й у формуванні їхнього міжнародного іміджу, розвитку міжкультурного діалогу та збереженні культурної ідентичності. Особливо актуальним є культурно-історичний туризм, що базується на використанні історико-культурної спадщини як ресурсу для задоволення пізнавальних та духовних потреб туристів.

Греція є яскравим прикладом країни з величезним історико-культурним потенціалом. Саме тут зародилася одна з найдавніших цивілізацій, що заклала основи європейської культури, демократії, філософії, науки, мистецтва й архітектури. На її території зосереджено безліч археологічних пам'яток, античних театрів, храмів, монастирів та архітектурних ансамблів, які стали символами культурної спадщини всього людства. Такі об'єкти, як Афі́нський Акрополь, Дельфійський оракул, монастирі Метеори, старе місто Родос та інші, відіграють ключову роль у привабливості Греції як туристичної дестинації.

Дослідження впливу історичної спадщини на розвиток туризму в Греції дозволяє краще зрозуміти, яким чином культурні ресурси формують туристичний імідж країни, сприяють її економічному та соціальному розвитку, а також визначити перспективи сталого використання цих ресурсів у майбутньому.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження туристично-рекреаційного потенціалу Греції крізь призму її історико-культурної спадщини, аналіз структури туристичної системи та оцінка ролі історичних об'єктів у формуванні туристичного іміджу країни.

Для досягнення мети було поставлено такі завдання:

охарактеризувати поняття та структуру національної туристичної системи;

вивчити природно-кліматичні умови та географічні особливості Греції як складову рекреаційного потенціалу;

проаналізувати історико-культурні ресурси країни з акцентом на ключові античні пам'ятки;

дослідити сучасний стан туристичної інфраструктури Греції, включно з готельно-ресторанним, транспортним та інформаційним забезпеченням;

визначити роль історичної спадщини в розвитку різних видів туризму (культурного, екскурсійного, паломницького тощо);

виявити проблеми та перспективи використання історичних пам'яток у контексті сталого туризму;

проаналізувати нормативно-правову базу, яка регламентує збереження культурної спадщини та її туристичне використання.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є національна туристична система Греції.

Предметом дослідження виступають історико-культурні ресурси як чинник формування туристичної привабливості Греції, а також їхній вплив на розвиток внутрішнього та міжнародного туризму.

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс наукових методів, що забезпечують цілісне бачення теми: аналіз і синтез — для обґрунтування поняття туристичної системи та оцінки взаємозв'язків між її елементами; порівняльно-географічний метод — для аналізу просторових особливостей розміщення історико-культурних об'єктів; статистичний метод — для аналізу динаміки туристичних потоків і показників економічного ефекту від туризму; історико-логічний підхід — для простеження еволюції використання історичної спадщини в туризмі; картографічний і графічний методи — для візуального представлення розташування туристичних ресурсів; синтетичний метод — для узагальнення висновків щодо впливу історичних ресурсів на розвиток туристичної галузі.

Результати дослідження мають практичну цінність для фахівців у сфері туризму, культурної спадщини та регіонального розвитку. Вони можуть бути

використані для: розробки туристичних маршрутів по історичних місцях Греції; вдосконалення туристичного менеджменту на рівні місцевих громад; підготовки навчально-методичних матеріалів для курсів із туризмознавства; формування рекомендацій щодо збереження і раціонального використання об'єктів культурної спадщини; підвищення ефективності стратегій просування туристичного бренду Греції.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ СИСТЕМИ.

1.1 Поняття національної туристичної системи.

Термін “система” має безліч значень і може застосовуватися по-різному в залежності від рівня знань, контексту та цілей дослідження. У загальному розумінні система – це інтегрована сукупність взаємодіючих або взаємопов’язаних елементів, створена для досягнення певної мети. Крім того, зв’язки між елементами є визначеними та стабільними, і загальна ефективність або функціональність системи перевершує просту суму її елементів.

У світовому суспільстві діють різні системи, такі як політична, економічна, соціальна, інформаційна та система людських відносин. Ці системи дуже складні, і всі вони певною мірою взаємопов’язані, взаємопроникають, інтегруються і створюють баланс.

На сьогодні існує єдина наукова парадигма – загальна теорія систем, яка застосовується у різних наукових та практичних галузях для проведення системного аналізу.

Туризм є складним системним об’єктом, що включає різні внутрішні зв’язки та зовнішні зв’язки з іншими системами, тому в цій роботі він розглядатиметься з позицій сучасної загальної теорії систем. Згідно з загальним визначенням, туристичну систему можна описати як складну, частково автономну соціально-економічну систему. Вона має історичні, географічні, етнічні, духовні, політичні та економічні межі, включаючи природні, культурно-історичні, інфраструктурні, організаційні й технічні компоненти; учасників ринку і місцеві громади, які створюють та надають блага для туристичного споживання.

Таким чином, туристична система є сукупністю елементів та дій, які безпосередньо або опосередковано залучені до створення благ для задоволення численних потреб туристів і які постійно розвиваються,

ускладнюються та набувають нових форм у відповідності до змін у суспільних, економічних і політичних відносинах [7].

Щоб зрозуміти туристичну систему, важливо визначити її характеристики, цілі, функції та структуру формування. Основними властивостями туристичної системи є відкритість, цілісність, емерджентність, ієрархічність, стійкість і синергізм (Рис. 1.1).

Туристична система є відкритою системою, що взаємодіє з різними зовнішніми системами, забезпечуючи взаємопроникнення елементів власної системи з елементами інших систем та обмінюючись з ними ресурсами й інформацією.

Цілісність туристичної системи полягає в тому, що під час її функціонування внутрішній взаємозв'язок між елементами (просторово-часовий, причинно-наслідковий) має вищу значущість, ніж зв'язки цих елементів із зовнішнім середовищем.

Рис. 1.1. Основні властивості туристичної системи [7]

Національна туристична система має здатність до саморозвитку. Саморозвиток включає наявність механізмів, що забезпечують збереження та вдосконалення системи. До таких механізмів належать самоорганізація,

автономія та формулювання цілей. Самоорганізація полягає у створенні взаємозв'язків і розподілі функцій між елементами системи.

Самоврядування — це процес взаємодії елементів системи, спрямований на реалізацію управлінських впливів із використанням зворотного зв'язку, що сприяє її самозбереженню [7].

Системний підхід до аналізу туристичної економіки почав розвиватися порівняно недавно, завдяки внеску швейцарських і німецьких учених, таких як Криппендорф, Юнк і Вайс, які сприяли формуванню цього підходу. Відповідно до їхніх досліджень, система “Туризм” існує у межах трьох пов'язаних суперсистем: суспільства, економіки та природного середовища.

Важливою складовою функціонування соціально-економічної системи “Туризм” є взаємодія з навколишнім середовищем, що додає екологічний аспект до дослідження туризму. Вплив суперсистем, таких як “суспільство” та “економіка”, на туристичну систему, ґрунтований на ринкових відносинах, дозволяє розглядати туристичну систему як об'єкт ринкових відносин. Туристичний продукт, який створює система, є об'єктом купівлі та продажу.

Ця система взаємодіє з зовнішнім середовищем, хоча її внутрішня організація може залишатися невідомою. На думку швейцарського вченого К. Каспара, національна туристична система має дві внутрішні підсистеми: суб'єкт туризму, тобто споживача туристичних послуг, та об'єкт туризму. Вона складається з трьох основних елементів: туристичних центрів, туристичних підприємств та туристичних організацій (державних та громадських організаційно-правових структур, які регулюють розвиток туризму).

Вітчизняні науковці розглядають територіально-рекреаційну систему (ТРС) як просторову форму організації рекреаційної діяльності. М.М. Корецький і І.В. Смаль визначають ТРС як "територіально цілісну, взаємопов'язану і взаємозалежну сукупність компонентів, функціонування і розвиток яких залежать від рівня рекреаційного попиту і спрямовані на задоволення рекреаційних потреб людини та суспільства в цілому".

Територіально-рекреаційна система є науковим поняттям, що відображає інтенсивно формовані територіальні курортно-туристичні комплекси. На основі міжгалузевого підходу Н.Ю. Недашківська виділяє у структурі ТРС п'ять галузей та їхні підгрупи (Рис. 1.2).

Рис. 1.2. Структура ТРС [7]

ТРС ними розглядається як функціональна система, що містить блоки понять, які є системами ширшого порядку (Рис. 1.3):

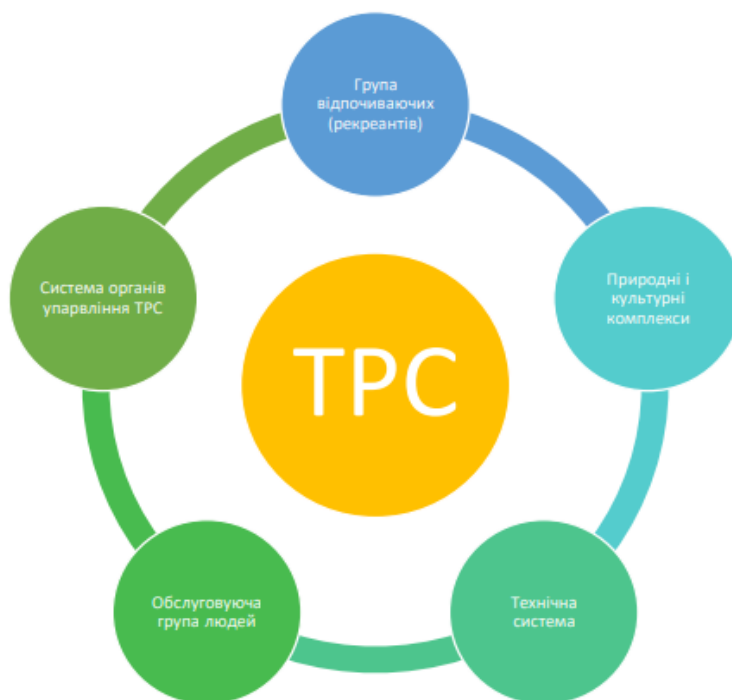

Рис. 1.3. Територіально-рекреаційна система [7]

Різниця між цими підходами полягає в тому, що в першому випадку рекреанти об'єднані в межах окремих галузей разом із групами, що їх обслуговують, тоді як у другому випадку вони виступають як окремий функціональний блок. [7]

1.2. Структура національної туристичної системи.

Національна туристична система базується на структурі, що включає елементи, які виконують певні функції та впливають на властивості системи через свою діяльність. Ця структура працює завдяки впорядкованому механізму зв'язків і взаємодії між елементами.

Серед елементів національної туристичної системи виділяють кілька груп суб'єктів туристичної діяльності, які взаємодіють між собою:

Фізичні особи (туристи) та їх об'єднання. Туристи мають властивості, такі як прагнення до нових знань, розуміння минулого, потреба в життєвих умовах, спілкуванні та емоційних враженнях; вони активні в індивідуальних і колективних діях, здатні до прогнозування тощо. Переваги та потреби туристів формуються під впливом систем, в яких вони беруть участь, і в сукупності ці якості впливають на поведінку системи загалом. Залежно від спільних інтересів фізичні особи можуть утворювати, згідно з законодавством, клуби та об'єднання споживачів туристичних послуг — громадські некомерційні організації, що стають елементами національної туристичної системи. Діяльність таких організацій спрямована на розвиток самодіяльного туризму, захист прав туристів, формування громадської думки щодо туризму та вирішення інших завдань.

Суб'єкти, які створюють та надають туристичні товари та послуги. Це можуть бути як окремі громадяни, яким закон дозволяє займатися підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, так і юридичні особи, що пропонують споживчі цінності для туристів.

Посередники, що організовують подорожі та просувають туристичний продукт на ринку, такі як туроператори, турагенти та консалтингові компанії.

Некомерційні організації, які представляють інтереси підприємців та працівників туристичної індустрії, споживачів, асоціацій та об'єднань, що сприяють розвитку туризму.

Установи для підготовки кадрів і наукових досліджень у сфері туризму.

Державні органи, що регулюють туризм на національному і регіональному рівнях, зокрема через унітарні чи акціонерні підприємства.

Міжнародні міжурядові та недержавні організації, їх спеціалізовані підрозділи, які підтримують туристичну діяльність.

Місцеве населення, яке мешкає в DESTИНАЦІЯХ, туристичних центрах та інших місцях, відвідуваних туристами.

До складових національної туристичної системи належать як природні, так і штучні пам'ятки, що представляють собою "туристичні ресурси" — природні, історичні та соціально-культурні об'єкти, серед яких об'єкти для туристичних оглядів, а також інші місця, здатні задовольнити духовні та інші потреби туристів, підтримувати їх життєдіяльність, сприяти відновленню та розвитку фізичних сил [31].

Функціонування структури туристичної системи підтримується зв'язками між її елементами. У контексті організації туризму взаємовідносини в межах національної туристичної системи — це соціальні зв'язки, які виникають, розвиваються та завершуються, охоплюючи матеріальні та нематеріальні інтереси людей під час подорожі поза межами їхнього звичного середовища.

Таким чином, структура національної туристичної системи — це сукупність елементів та стабільних зв'язків між ними, які, відповідаючи цілям і функціям системи, забезпечують її цілісність і збалансованість. На рисунку нижче зображено структуру національної туристичної системи (рис. 1.4). Національна туристична система постає як сукупність відносин між "туристичним суб'єктом" і об'єктом туризму, які є її елементами та водночас субсистемами, оскільки мають складну внутрішню організацію і виконують свої специфічні функції. "Суб'єкт туризму" — це турист, людина з його

мотивацією до подорожей, потребами, доходами, соціальним статусом тощо. Об'єкт туризму — це організована сукупність послуг, здатних задовольнити потреби споживача.

Отже, цільова функція національної туристичної системи полягає у створенні комплексу туристичних послуг, спрямованого на задоволення потреб споживачів за умови розумного використання туристичних ресурсів територій, а також в одночасному забезпеченні економічної та соціальної вигоди для суспільства. Варто зазначити, що функціонування національної туристичної системи також розглядається у взаємозв'язаній єдності з національною економікою. Крім того, система "Туризм" інтегрована у системи вищого рівня, такі як соціальна, політична, екологічна та технологічна, що підкреслює її повну взаємозалежність з багатьма аспектами суспільного життя [8].

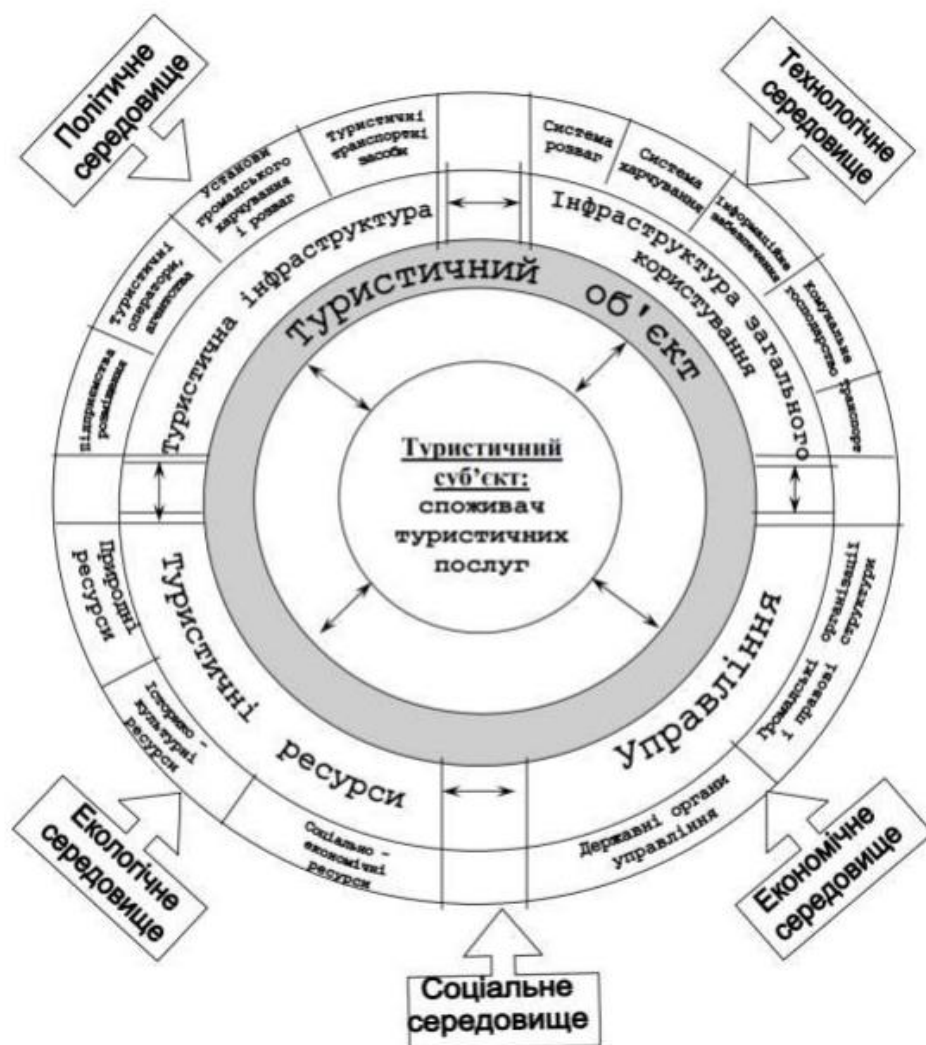

Рис. 1.4. Структура національної туристичної системи [9].

Підсистему “туристичний об’єкт” складають такі компоненти:

1. Підсистема “туристичні ресурси”, що включає:

- природні ресурси для туризму (наприклад, географічне розташування, кліматичні умови, рельєф, флора та фауна, наявність річок, озер, лікувальних вод та грязей);
- історико-культурні ресурси (культура, мова, менталітет, гостинність, традиції, архітектурні пам'ятки, музеї тощо);
- соціально-економічні ресурси (економічно-географічне розташування, транспортна доступність, рівень економічного розвитку регіону).

2. Підсистема “загальна інфраструктура” охоплює елементи загального користування, які сприяють економічній та соціальній діяльності. Сюди відносяться: транспортні мережі; комунальні послуги (наприклад, дороги, водопостачання, каналізація); інформаційне забезпечення; заклади харчування; розважальні установи. Ці компоненти створюють базову інфраструктуру, яка впливає як на стан туристичної системи, так і на соціально-економічний розвиток регіону. Невідповідність або відсутність будь-якого з елементів значно знижує туристичну привабливість місцевості для потенційних клієнтів.

3. Підсистема “туристична інфраструктура”, до складу якої входять:

- заклади розміщення туристів (готелі, пансіони, квартири, мотелі, бази відпочинку, кемпінги);
- туроператори (організації, що формують пакети туристичних послуг);
- туристичні агентства (підприємства, що реалізують продукцію туроператорів і окремих постачальників туристичних послуг);
- заклади харчування та розваг, що орієнтовані на обслуговування туристів або є частиною закладів розміщення;
- транспортні засоби для туристів (підйомники, туристичні поїзди тощо).

Елементи туристичної інфраструктури забезпечують збереження туристів у певному регіоні та їхнє ознайомлення з його особливостями. Їхній рівень розвитку залежить від стану туристичної галузі, а також від умов

власності, підприємництва, оподаткування та державної політики у сфері туризму. Окрім згаданих підприємств, туристична індустрія включає місцевих гідів, картографів, страхові, інформаційні та рекламні агентства, компанії з виготовлення туристичних товарів та їх реалізаторів. Тісна співпраця між виробниками та споживачами в сфері послуг підвищує важливість особистісного контакту в наданні послуг. Тому в туристичній галузі велике значення мають професійні навички та особисті якості персоналу, який безпосередньо працює з туристами.

4. Підсистема «управління» охоплює організаційні структури, що займаються координацією та керівництвом туристичними процесами, розробляють програми розвитку туризму, проводять конкретні рекламні й маркетингові заходи на певній території. Ця підсистема є ключовою складовою у функціонуванні всієї національної туристичної системи [9].

1.3 Методичні основи дослідження національної туристичної системи.

Внутрішній зміст, структура та конкретні характеристики обумовлюють специфіку методів, що застосовуються для його дослідження. Використання методів має бути орієнтоване на розкриття сутності об'єкта як системи, пояснення механізму її функціонування, виявлення важливих зв'язків і взаємодій між елементами, а також на розкриття еволюції системи.

Методика дослідження являє собою систему правил застосування методів, прийомів і способів для проведення дослідження.

Проблематика структурно-динамічного аналізу національної туристичної системи буде розглядатися з позицій системного підходу. Процеси та явища, що відбуваються у туристичній сфері, завжди носять системний характер. Специфіка системи не обмежується особливостями її складових, а визначається, насамперед, характером їх взаємодії. Дослідження структурно-динамічного аналізу туристичної системи передбачає три

взаємопов'язані етапи, на яких використовуються різні принципи та методи для досягнення поставлених цілей.

Підготовчий етап передбачає збір інформації, опрацювання необхідної літератури, узагальнення статистичних даних та представлення їх у вигляді таблиць. На цьому етапі застосовуються методи літературного огляду, систематизації інформації та періодизації [9].

На першому етапі потрібно дослідити фактори становлення та розвитку туризму, зокрема: виявити політичні передумови розвитку національного туризму, оцінити вплив соціально-економічних чинників, дослідити галузеву структуру економіки, типи експорту/імпорту та проаналізувати культурно-історичну спадщину, визначити рівень розвитку національної соціальної інфраструктури.

Для цього застосовується метод аналізу. Аналіз (від грец. – розклад, розбір, розчленування) – це логічний прийом і метод дослідження, який передбачає уявний або практичний поділ об'єкта на складові елементи (ознаки, властивості, частини структури) з подальшим їх окремим дослідженням у межах системи. Цей метод включає розгляд об'єкта через поділ на складові частини, що допомагає краще розуміти фактори, які впливають на розвиток туризму. Також застосовується метод узагальнення, оскільки структурно-динамічний аналіз національної туристичної системи є частиною туристичної індустрії країни загалом.

Статистичний метод буде застосований для аналізу динаміки економічних показників країни. Також цей метод використовуватиметься для аналізу соціологічних опитувань, що дозволить виявити відмінності між різними соціокультурними системами за допомогою методу порівняння. Результати таких досліджень є важливим інструментом для обґрунтування розвитку туризму та активного відпочинку [4].

Другий етап полягатиме у вивченні сучасного стану розвитку туризму на регіональному рівні. Основне завдання цього етапу – дослідження процесу

становлення і сучасного рівня розвитку туризму, а також його видової та регіональної структури.

Для цього будуть використані такі методи дослідження, як порівняльно-географічний метод і метод індексів. Порівняльно-географічний метод дозволяє більш глибоко оцінити та пояснити відмінності й подібності географічних об'єктів. Усі об'єкти можна порівнювати за різними параметрами: величиною, швидкістю, висотою тощо. Цей метод сприяє класифікації географічних об'єктів та прогнозуванню їхніх змін [8]. Крім того, слід застосувати графічний і картографічний методи, зокрема картограми та картодіаграми. Завдяки графічному методу, зокрема секторним діаграмам, можна буде візуалізувати структуру туризму в країні.

Третій етап включатиме вивчення проблем і перспектив розвитку національної туристичної системи. Для цього варто використати принцип об'єднання історичного та логічного підходів. Він передбачає врахування історії розвитку об'єкта (процесу), його сучасного стану та перспектив подальшого розвитку, поєднуючи історичний та логічний підходи. Історичний підхід дозволяє відстежувати процес становлення та розвитку об'єкта, що забезпечує теоретичне відтворення його еволюції у всіх закономірних зв'язках і відносинах; також буде використаний синтетичний метод дослідження. Синтетичний метод є способом дослідження, який узагальнює знання про властивості та взаємозв'язки елементів явища. Цей метод передбачає застосування таких методичних прийомів, як:

узагальнення – визначення загальних властивостей і ознак явищ і процесів; екстраполяція – створення наукових уявлень про об'єкт дослідження шляхом висування припущень про те, що він має схожі особливості з його елементами.

РОЗДІЛ 2. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРЕЦІЇ.

2.1. Географічне положення, природно-кліматичні умови Греції.

Оцінка туристичного потенціалу Греції є важливим науковим напрямом, що дозволяє визначити її туристичну регіональну спеціалізацію, перспективи розвитку пріоритетних видів туризму та орієнтацію на аудиторії споживачів туристичного продукту.

Греція, відома також як Еллада, розташована на півдні Балканського півострова в Європі, займаючи східну частину Середземноморського басейну. Її географічне розташування є надзвичайно вигідним, оскільки країна розташована на стику трьох континентів — Європи, Азії та Африки, що надає їй статус «перехрестя трьох континентів». Таке стратегічне положення створює сприятливі умови для розвитку як внутрішнього, так і міжнародного туризму (Див. додаток 1).

Ключове значення має також прикордонне положення Греції з сусідніми країнами з погляду товарного і туристичного руху. Важливим є створення оптимальних умов для торгівлі та туристичного співробітництва, розвитку морського туризму і екскурсійної діяльності. Сухопутні кордони Греції, що загалом складають 1210 км, з'єднують її з такими країнами, як Албанія (282 км), Болгарія (494 км), Туреччина (206 км) та Північна Македонія (228 км) [11].

Греція омивається чотирма морями — Середземним, Іонічним, Егейським і Лівійським, що формують унікальну берегову лінію з численними затоками, мисами та півостровами. Загальна протяжність її берегової лінії становить 13,676 км, що робить її однією з найбільш звивистих у світі.

Греція розташована на Балканському півострові, відомому також як півострів Ему, та оточена великою кількістю островів — близько 3,000, з яких 200 заселені. Острови поділяються на кілька груп: Іонічні острови на

заході країни в Іонічному морі; Північні Егейські острови біля берегів Малої Азії; Північні Споради та острів Евбея на сході; Кіклади в центрі Егейського моря; група Додеканес на півдні Егейського моря. Найбільшими островами Греції є Крит і Родос.

Загальна площа Греції становить 131,940 км²:

130,800 км² припадає на сушу;

1,140 км² — на водну поверхню;

106,777 км² займає материкова частина;

25,167 км² припадає на острови.

Рівнини охоплюють лише п'яту частину території країни, тоді як решта — це гори та плоскогір'я. Більшість гір мають середню висоту 1200–1800 м. Найвищою точкою є гора Олімп із вершиною Мітікас висотою 2,917 м, поруч з якою розташовані вершини Сколію (2,912 м) і Стефані (2,909 м). Другий за висотою масив — Смолікас (2,637 м), який займає частини округів Іоанніна та Гревена [5].

Грецію з північного заходу на південний схід перетинають дві основні гірські системи: західна, що включає гори Пінд, масив півострова Пелопоннес, а також гори островів Крит і Родос, і східна, що охоплює гору Грамос, хребет Отріс, Парнас, а також гори острова Евбея і Кіклади.

У Греції річок небагато, і вони відносно невеликі за довжиною. Серед найбільших річок виділяються Аліакмон (320 км), Ахелоос (220 км), Пініос (205 км), Стрімонас (118 км), Тіаміс (115 км), Арахтос (110 км), Евротас (82 км), Лурос (80 км) і Сперхіос (80 км). Водночас є кілька річок, які беруть початок за межами Греції, зокрема Еврос (530 км, з яких 204 км протікають у Греції) і Нестос (234 км, з них 130 км у межах Греції).

Багато річок у Греції мають підземні потоки, які виходять на поверхню у вигляді джерел і поповнюють водою річки. Для забезпечення зрошення та виробництва електроенергії на деяких з них побудовані греблі та водосховища, наприклад, на річках Аліакмон, Аксиос, Пініос, Лурос, Ахелоос, Едесса, Ладонас і Мегдова.

Більшість основних річок Греції, таких як Аліакмон, Пініос, Ахелоос, Каламас і Арахтос, мають свої витoki на масиві Пінд. Еврос і Нестос починаються в Болгарії, а річки Альфіос і Євротас на Пелопоннесі починаються в горах Тайгет.

У Греції налічується понад 20 озер з площею від 10 до 100 км², більшість із яких виникли через тектонічні процеси. На північному заході країни розташоване найбільше і одне з наймальовничіших озер Греції – Памвотіда, або озеро Іоанніни (Яніна), з площею понад 22 км². Серед інших великих озер виділяються Преспа, Трихоніс та Вегорітіс. У Греції є й численні менші озера на островах, наприклад, мальовниче озеро Курна на Криті.

Широке поширення вапнякових порід сприяло формуванню карстових ландшафтів, зокрема карстових воронок, печер, рельєфних западин і улоговин, що порізали гірські плато. У багатьох карстових озер глибина сягає понад 5 кілометрів, що є унікальною природною особливістю цієї країни.

Кліматичні умови Греції формуються під впливом таких географічних факторів, як велика кількість островів, високогірні райони, близькість до моря та протяжна берегова лінія. Клімат Греції поділяється на кілька типів:

Середземноморський клімат: Це різновид субтропічного клімату, для якого характерні дощові зими і сухе літо. Взимку середня температура становить +10°C при вологості 75%, тоді як влітку температура сягає +32°C, а вологість знижується до 55%. Такий клімат охоплює центральні та східні частини Пелопоннесу, Аттику, острови Крит, Додеканес та Кіклади.

Альпійський клімат: Тип клімату високогір'я, що переважає в центральних та західних районах країни, зокрема у Західній Македонії та гірських частинах Пелопоннесу.

Помірний континентальний (середньоєвропейський): Його особливістю є часті зміни температури, атмосферного тиску та напрямку вітру. Зима холодна і волога, а літо сухе і спекотне. Циклони, що утворюються через різницю атмосферного тиску між Балканами та Північною Африкою,

визначають цей клімат. Він поширений на східному узбережжі материкової частини, островах Егейського моря, Центральній та Східній Македонії.

Середземне море, передаючи тепло водяними масами, сприяє підтримці відносно високих зимових температур. На півночі країни середня температура січня складає $+4^{\circ}\text{C}$, а на півдні, в Егейській частині, – від $+11^{\circ}\text{C}$ до $+13^{\circ}\text{C}$. Температури нижче 0°C трапляються лише в горах на висоті понад 700-800 м, хоча іноді на низинах можливі короточасні морози та сніг [14].

Західний Пелопоннес, Стереа Еллада (західні райони Центральної Греції), південно-західний Епір та Іонічні острови здебільшого залишаються поза впливом циклонів. У цих регіонах випадає найбільша кількість опадів: на рівнинах - 350–500 мм, у гірських районах - від 1000 до 1400 мм на рік [14].

Клімат північно-східних островів Егейського моря, півострова Пеліон та Халкідік є перехідним між балканським кліматом північної частини Греції та середземноморським кліматом.

З квітня до листопада спостерігається безхмарна погода, з нечастими та короточасними опадами. Липень і серпень — найспекотніші місяці, і температура в низинах може сягати $+40$ – 45°C . Однак на узбережжі спека пом'якшується завдяки морським бризам. З жовтня сухі північні повітряні маси поступаються місцем західним і південним вологим вітрам, і сезон дощів триває з середини жовтня до лютого.

Щороку взимку в північних і північно-східних районах Греції сніг випадає на висоті 500–600 м, а в горах — на висоті понад 1000 м. Середня зимова температура тримається близько 0°C , а мінімальні значення можуть опускатися до -5°C . На висотах понад 800 м, як-от у районі Флоріна, взимку часто спостерігаються хуртовини, які приносять повітряні маси з Північної Європи.

Гірські хребти, витягнуті з півночі на південь, створюють природний бар'єр для західних вітрів, що несуть вологу. Західні райони півострова мають м'якший і вологіший клімат, ніж східні. На підвітряному боці гір випадає 600–700 мм опадів, а на навітряному - удвічі більше.

З травня по осінь у гірських та північних районах дме теплий північний вітер «етезіан» («мельтемі»), що є ознакою настання літа. З настанням літа в горах діє висотна поясність, і з підйомом на навіть незначну висоту прохолода відчувається значно сильніше, особливо вночі.

Географічне положення Греції сприяє формуванню різноманітного клімату, адже країна знаходиться в помірно теплому поясі Північної півкулі. Рельєф суттєво впливає на кліматичні умови: гірські хребти, рівнини, долини й улоговини відіграють роль у формуванні мікрокліматів, висотних та нахилених особливостей, а також напрямків повітряних мас.

Гірські хребти Греції, орієнтовані з півночі на південь, створюють природний бар'єр, який обмежує проникнення морського впливу вглиб країни. У той же час долини та улоговини дозволяють середземноморському клімату проникати у внутрішні райони країни, особливо в центральну частину та на південь.

У Греції спостерігаються кілька кліматичних зон: середземноморський клімат переважає на узбережжях, помірний континентальний клімат — у центральній та східній материковій частині, а суворий гірський клімат — на великих висотах.

Греція є надзвичайно багатою на біорізноманіття країною, яка забезпечує сприятливі природні умови для численних видів рослин і тварин завдяки різноманітним ландшафтам. На її території зростає понад 6000 видів рослин, і приблизно 25% з них є ендемічними для країни. Водно-болотні угіддя в дельті річки Еврос — це популярне місце для спостереження за птахами, де можна побачити найбільшу кількість хижих птахів у Європі.

Оточена Середземним, Егейським та Іонічним морями, Греція є середовищем для понад 250 видів морських мешканців. У її водах мешкають кілька ендемічних видів риб, а також види, що перебувають під загрозою зникнення, такі як середземноморський тюлень-монах і морська черепаха, які перебувають під особливим захистом.

Усвідомлюючи значення охорони природних ландшафтів, Греція почала створювати охоронювані території ще в 1937 році. Внаслідок цього було створено десять материкових і два морських національних парки.

Національний парк Олімп, заснований у 1938 році, охоплює найвищу гору Греції, де, за легендою, жили давньогрецькі боги. Парк має понад 100 видів птахів і більше 1700 видів рослин та тварин, включаючи вовків, шакалів, оленів тощо. У 1981 році парк було включено до списку біосферних заповідників ЮНЕСКО через його унікальне біорізноманіття [32]. Ще один популярний парк – Національний парк Гора Парнас, заснований у 1938 році, який розташований недалеко від Дельф і відомий незайманими лісами та багатим різноманіттям птахів, зокрема грифів і хижих видів.

Національний парк Самарська ущелина, розташований на острові Крит і заснований у 1962 році, є найдовшою ущелиною Європи довжиною 18 км. Завдяки своїм вражаючим природним ландшафтам парк був оголошений Всесвітнім біосферним заповідником і став популярною туристичною пам'яткою.

Поєднання гір та морів робить Грецію сприятливою для морського та гірського туризму, а її розташування має стратегічне значення, оскільки вона є важливим пунктом виходу до Центральної та Східної Європи. Доступ до морів дозволяє Греції інтегруватись у європейські та світові економічні потоки, відкриваючи перспективи для розвитку міжнародного туризму.

2.2. Загальна характеристика історико-культурного потенціалу Греції

Історико-культурна спадщина відіграє важливу роль у розвитку туризму. Для Греції використання історико-культурної спадщини є значною можливістю для економічного, соціального і культурного відновлення. Об'єкти історико-культурної спадщини, як важливе надбання, приносять прибуток та мають великий вплив на економічний розвиток країни. Вони сприяють нівелюванню сезонних коливань і створенню нових робочих місць,

що позитивно впливає на соціальну сферу. Відродження національних культурних цінностей і традицій також стимулює культурне піднесення місцевого населення.

Історія цивілізації Греції охоплює 4 тисячі років, і це була перша в історії людства цивілізація, що орієнтувалася на людину, ставлячи її в центр світобудови. Культура Греції має глибоке коріння, що охоплює періоди античності, візантійського періоду та середньовіччя, і продовжує впливати на світову спадщину [12].

Греція славиться численними історичними пам'ятками, серед яких особливо відзначаються стародавні міста та археологічні комплекси. Древні Афіни з їхньою знаменитою Акрополем є однією з головних туристичних атракцій країни. На острові Крит знаходиться знаменитий палац Кносс, а на острові Родос — стародавня фортеця та інші архітектурні пам'ятки. Крім того, Греція має величезну кількість монастирів, які стали важливими релігійними та культурними центрами. Монастирі Метеори, що височіють над долинами, є частиною світової культурної спадщини ЮНЕСКО [32].

Греція багата на численні античні театри, храми та стадіони, серед яких театр в Епідаврї, храм Зевса в Олімпії та стадіон в Дельфах, що є не тільки архітектурними чудесами, а й свідками величної культурної спадщини країни. Ці пам'ятки приваблюють туристів і забезпечують значний економічний ефект завдяки популярності історичного туризму.

Греція є країною, де протягом року проводяться різноманітні культурні заходи, що сприяють розвитку туризму та збереженню культурної спадщини. Влітку організовуються музичні та кінофестивалі, книжкові ярмарки, а також різноманітні мистецькі події, що привертають увагу туристів з усього світу. Зимові заходи в основному присвячені святкам, таким як свято квітів чи вина, що супроводжуються насиченою культурною програмою.

Греція є однією з лідерів за кількістю об'єктів, що входять до списку Всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО. Країна має 17 об'єктів, з яких 15 є пам'ятками культури. Сучасна Греція є спадкоємицею

культури Стародавньої Греції і вважається батьківщиною демократії, філософії, мистецтва, театру, науки та Олімпійських ігор. Важливим досягненням Греції є створення алфавіту, на основі якого виникли латиниця та кирилиця [32].

Давня культура Греції значно вплинула на формування культурних традицій не лише цієї країни, а й всього світу. Праці грецьких мислителів класичного періоду залишаються основою для сучасних методів мислення, філософії та науки. Розуміння класичної спадщини Греції є необхідним для вивчення мистецтва, філософії і літератури західного світу. Її вплив не обмежується лише західною цивілізацією, він поширюється на культури всіх народів світу.

Жодна історико-культурна подорож до Греції не обходиться без відвідування культового Акрополя. Ця велична споруда розташована на високому пагорбі з панорамним видом на Афіни. Акрополь славиться своєю багатою історією, яка охоплює як політичне, так і міфологічне значення. Саме тут, за переконаваннями, було започатковано демократію, а також цей комплекс служив місцем вшанування Афін, богині мудрості та справедливості.

Руїни Дельфів, є ще одним важливим історичним об'єктом для відвідування. Археологічні розкопки в Дельфах, розташованих біля гори Парнас, приваблюють туристів своїми витонченими колоннами та іншими збереженими руїнами. Дельфи вважаються священним місцем, де, згідно з легендами, промовляв бог Аполлон. Тут також проходили давні спортивні змагання та вшановувалися боги.

Острів Делос, що є частиною Кікладських островів, є однією з найбільших археологічних пам'яток у світі. Для того, щоб потрапити на цей святий острів, потрібно сісти на човен, який переправляє через Егейське море. Згідно з легендами, на Делосі народився Аполлон, і цей острів був настільки священним, що на ньому не дозволялося ані народжуватися, ані

помирати. Величезна кількість історичних артефактів дає можливість глибше пізнати його унікальну історію.

Середньовічне місто Родос, яке стало ареною численних битв та конфліктів, є ще одним важливим історичним об'єктом Греції. Під владою турецької та італійської армій місто набуло характерних архітектурних стилів, що можна побачити у старовинних будівлях, багатих на готичні та ренесансні елементи. Однією з найбільш визначних пам'яток є Палац Великих Магістрів, що відомий своїми величезними вежами і пішохідними доріжками, а також багатою колекцією візантійських мозаїк.

Старе місто Корфу є живим і яскравим об'єктом Світової спадщини ЮНЕСКО, яке варто відвідати. Це невелике місто, оточене кришталевими чистими водами Іонічного моря, засноване ще в VIII столітті до нашої ери. Воно славиться своєю багатою історією та унікальною архітектурною спадщиною. Як важливий портовий центр того часу, Корфу зазнав значного венеціанського впливу, завдяки численным італійським торговцям, що відвідували його. Через це стиль і розташування міста часто порівнюють з Венецією [32].

Метеори — це унікальний природний комплекс, що вражає не лише своєю історією, але й захоплюючими ландшафтами. Високі піщаникові скелі є домом для численних монастирів. Один з найбільших монастирів, Варлаамський монастир XIV століття, є популярним серед туристів. Інший монастир, Святого Стефана, з'єднаний з материком вузьким мостом, що веде між двома скелями.

Таким чином, у сучасному світі, коли туристи стають дедалі вимогливішими та допитливими, важливість культурної-історичної спадщини для збереження національної ідентичності стає очевидною. Греція, як країна з багатою історією та численними пам'ятками давньогрецької культури, продовжує привертати увагу мандрівників зі всього світу. Ці фактори, разом із підтримкою туризму з боку держави, забезпечують Греції високий рівень привабливості на міжнародному туристичному ринку[11].

2.3. Основні античні пам'ятки як туристичні ресурси.

2.3.1. Афі́нський Акро́поль - символ культурної спадщини Давньої Греції.

Афі́нський Акро́поль (грец. Acropolis, Athens) — архітектурний ансамбль сакральних споруд 5 ст. до н. е. (Греція), пам'ятка всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з 1987.

Поселення на цьому пагорбі було засноване ще у XVI столітті до н.е., а перший кам'яний оборонний мур навколо нього збудували у XIII столітті до н.е., захищаючи резиденцію місцевого правителя, представника мікенської культури (див. Крито-Мікенська культура). У VIII столітті до н.е. Акрополь став сакральним центром культу Афіні – богині-покровительки міста. Розквіт святилища відбувся в архаїчний період (середина VI — початок V ст. до н.е.), коли на обнесений мурами теменос вели архаїчні пропілеї. Головною спорудою того часу був Гекатомпедон (стофутовий храм завдовжки близько 30 м), а на південь від нього почали зводити так званий Старий Парфенон. Під час вторгнень у 490 і 480–479 рр. до н.е. перси тимчасово захопили Афіни, знищивши не тільки всі будівлі на Акрополі, але й заготовлені для реконструкції матеріали. Після перемоги у греко-перських війнах Афіни очолили Афі́нський союз, що дозволило зосередити значні ресурси. Правління Перікла (443–429 рр. до н.е.) стало епохою найвищого розвитку афі́нської демократії, архітектури та мистецтва, втілених в ансамблі Афі́нського Акрополя (448–406 рр. до н.е.). Його створили за підтримки Перікла архітектори Іктін, Каллікрат, Мнесікл, скульптори Алкамен і Агоракріт під керівництвом скульптора Фідія. Центром ансамблю стала велика статуя Афіні Промахос із золота і слонової кістки (не збереглася) [32].

Візантійський період приніс трансформацію Парфенона та Ерехтейона на християнські церкви. У 1456 році, після захоплення Афін Османською імперією, Парфенон став мечеттю з мінаретом, а Ерехтейон – гаремом для

місцевого паші. Турки відновили оборонні мури, а перед пропілеями збудували бастіон, для чого 1687 року розібрали храм Ніки Аптерос. Того ж року, під час війни з Венецією, вибух складу пороху в Парфеноні завдав значних руйнувань. У 1801–1811 роках посол Великої Британії Т. Брюс, лорд Елгін, вивіз із Парфенона й Ерехтейона численні цінні скульптури, завдавши пам'яткам значної шкоди. У 1821 році частину Ерехтейона було зруйновано внаслідок бойових дій. З 1833 року Акрополь став місцем археологічних розкопок і реставрації: були знесені турецькі укріплення і мінарет, а у 1834–1838 роках відновлено храм Ніки Аптерос.

Сьогодні Акрополь перебуває під управлінням Міністерства культури, освіти та релігійних справ Греції. Для реставрації та охорони пам'яток у 1975 році було створено Комітет із реставрації Акрополя, який працює над збереженням комплексу згідно з принципами Венеційської хартії. Комплексна реставрація триває й донині, а в 1999 році засновано Реставраційну службу Акрополя. Проєкт фінансують уряд Греції та Європейський Союз. У 2007 році Акрополь оголосили зоною, забороненою для польотів. Більшість автентичних скульптур та архітектурних деталей переміщено до Нового музею Акрополя, урочисте відкриття якого відбулося у 2009 році.

Акрополь в Афінах – це скелястий пагорб, розташований в самому центрі історичного Афін, висотою 156 м над рівнем моря, довжиною 350 м із заходу на схід та шириною 170 м. Всі його схили, крім західного, круті й неприступні, а верхня площа рівна, що зробило її ідеальною для забудови.

По периметру вершину пагорба оточують оборонні мури, а на його території розташовані руїни найвідоміших античних споруд – Парфенон, Ерехтейон, храм Ніки Аптерос та пропілеї Афінського Акрополя. Біля південного схилу збереглися театральні споруди – театр Діоніса, одеон Ірода Аттика, а також руїни інших античних будівель, як одеон Перикла, святилище Асклепія, стоя Евмена.

Загальна площа Акрополя становить 3,04 га, а буферна зона навколо нього охоплює 116,71 га історичного центру Афін.

Усі будівлі комплексу (крім оборонних мурів) зведені з високоякісного білого мармуру з золотавим відблиском – пентелійського мармуру, що видобувається з кар'єрів на горі Пентелі, розташований за 23 км на північ від Афін. Майстерність античних будівельників забезпечила тривалу стійкість цих споруд, які пережили землетруси і руйнівні дії людини (війни, вандалізм тощо). В архітектурі застосовано доричний ордер (Парфенон), іонічний ордер (Ерехтейон, храм Ніки Аптерос), а також їх поєднання в пропілеях.

ЮНЕСКО визнало Афінський Акрополь об'єктом світової спадщини, виділивши п'ять основних критеріїв його виняткової цінності:

1. Афінський Акрополь є унікальним прикладом гармонії архітектури з природою. Композиція споруд, які створюють монументальний ансамбль виняткової краси, є зразком збалансованості й гармонії форм.

2. Споруди Акрополя стали еталоном у греко-римському світі і залишаються взірцем дотепер, надихаючи архітектурні твори неокласицизму та постмодернізму у всьому світі.

3. Акрополь – це унікальне свідчення еволюції давньогрецької релігії від міфів до культових обрядів. Тут вшановували Афіну як богиню міста, війни, перемоги, ремесел, що увічнено в головному храмі – Парфеноні.

4. Акрополь є важливим прикладом архітектурного комплексу, що відображає ключові історичні періоди – від мікенської цивілізації (XVI століття до н.е.) до кульмінації античної архітектури у V столітті до н.е.

5. Акрополь – це живий свідок великих ідей та подій, що залишили невитравний слід у світовій історії. Він пов'язаний із визначними діячами – політиками, які сприяли розвитку демократії (як Фемістокл і Перікл), філософами та ораторами, які впливали на культуру (Сократ, Платон, Демосфен), та архітекторами і скульпторами, які втілили ідеали античності.

Цей унікальний архітектурний комплекс відображає не тільки досягнення давньогрецької цивілізації, а й показує її внесок у світову культурну спадщину.

У 1987 році Афі́нський Акро́поль було включено до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО під №404. Його пам'ятки символізують класичний дух європейської цивілізації та представляють найвідоміший архітектурний і мистецький ансамбль, що був переданий грецькою античністю у спадок усьому людству. Це унікальний і донині збережений автентичний давньогрецький комплекс, який є свідком формування демократії, філософії, театру та свободи слова — засадничих цінностей сучасного світу. Акрополь не лише відображає античний геній, але й нагадує про основи духовного та інтелектуального надбання, на яких ґрунтується сучасне суспільство, прагнучи зберегти й передати ці ідеали майбутнім поколінням[1].

2.3.2. Дельфійський оракул - найвідоміше древнє грецьке святилище.

Дельфійський оракул є однією з найважливіших античних пам'яток Греції і виступає унікальним туристичним ресурсом, що приваблює відвідувачів з усього світу. Розташований на схилах гори Парнас, Дельфи вважалися центром релігійного життя давніх греків і місцем, де вони отримували пророцтва від верховного божества Аполлона. Оракул мав статус божественного посередника, і його поради мали вирішальне значення в прийнятті політичних, військових та особистих рішень для різних міст-держав і окремих громадян. Завдяки своїй історичній значущості та автентичності, Дельфи сьогодні є одним із ключових туристичних об'єктів античної спадщини Греції, включених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Дельфи були важливим релігійним центром з VIII століття до н.е. Оракул, який містився в Храмі Аполлона, діяв на протязі кількох століть і мав вплив не лише в Греції, але й у всьому Середземномор'ї. Жриця Піфія,

яка передавала пророцтва, користувалася величезною повагою, а її слова інтерпретували жерці. Така специфіка робить Дельфійський оракул видатним прикладом античної релігійної практики, що символізує віру давніх греків у божественне провидіння та вплив вищих сил на людську долю.

Завдяки своєму багатому історичному та культурному значенню, Дельфійський оракул є одним із найпопулярніших туристичних ресурсів в Греції. Античний комплекс, до складу якого входять Храм Аполлона, Театр Дельф, Стадіон, а також відома Скеля Сибіли, щороку приваблює тисячі туристів. Архітектурні пам'ятки збереглися частково, однак вони надають можливість уявити велич та значення цього місця. Туристам пропонується широкий спектр можливостей – від екскурсій по археологічному музею, де зберігаються артефакти, знайдені під час розкопок, до відвідування місць, пов'язаних із давньогрецькими міфами[32].

Як туристичний ресурс, Дельфи мають велике економічне значення для сучасної Греції. Потік туристів забезпечує зайнятість місцевого населення та приносить прибуток не лише у сферу туризму, але й у супутні галузі, такі як готельний бізнес, транспорт і торгівля. Важливою частиною є також збереження культурної спадщини: кошти, отримані від туризму, спрямовуються на збереження та реставрацію пам'яток, що забезпечує сталий розвиток регіону. Інтеграція сучасних технологій дозволяє зберегти автентичність місця і водночас надає відвідувачам нові способи пізнання стародавньої культури, такі як віртуальні екскурсії та інтерактивні експозиції в музеях.

Відвідування Дельфійського оракула надає можливість сучасному туристу відчувати зв'язок із минулим і поглибити розуміння давньогрецької культури та її впливу на сучасний світ. Це місце, де поєднуються легенди та історичні факти, і воно ілюструє важливі аспекти філософії, політики та релігії античної Греції. Дельфійський оракул є яскравим прикладом того, як стародавні цивілізації вплинули на формування сучасних ідей, а також

нагадує нам про значення духовності та зв'язку людини з природою та світом навколо.

В цілому, Дельфійський оракул є безцінним об'єктом культурної спадщини, який, крім економічного значення, відіграє важливу роль у просвітництві, збагаченні знань і розширенні світогляду туристів, які приїжджають до Греції в пошуках історії та натхнення.

Архітектурний ансамбль Дельфійського оракула вражає своєю величністю та символічністю. Головною спорудою був Храм Аполлона, побудований у доричному стилі, який символізував силу й велич давньогрецької архітектури. Розташований на природному підвищенні, храм дозволяє відвідувачам насолоджуватися панорамними видами на довколишні гори Парнасу. Усередині храму, де знаходилася Піфія, палала священна вогонь, а архітектурне планування було продумане так, щоб створювати особливий настрій та підкреслювати важливість ритуалів, які там проводилися.

Стадіон, розташований вище від храму, свідчить про важливість спортивних змагань, що відбувалися в Дельфах. Саме тут проводилися Піфійські ігри – подія, яка збирала учасників з усього грецького світу та була не менш значущою, ніж Олімпійські ігри. Стадіон, побудований у класичному стилі, вміщував до 5 тисяч глядачів, що говорить про розмах змагань і популярність Дельф серед населення античної Греції.

Дельфійський археологічний музей є важливим доповненням до комплексу оракула. Він зберігає багато безцінних артефактів, знайдених під час розкопок: статуї, фрески, бронзові й керамічні вироби. Серед найвідоміших експонатів музею – статуя Возяцького Дельфійського, який вважається одним із шедеврів давньогрецької скульптури. Музей надає відвідувачам можливість глибше зрозуміти культурне та релігійне значення Дельф і доповнює враження від відвідування самого оракула.

Для забезпечення комфортного відвідування Дельфійського комплексу створена розвинена інфраструктура. Тут розташовані готелі, ресторани,

туристичні центри, що надають послуги екскурсоводів та аудіогідів різними мовами. Це дозволяє відвідувачам глибше зануритися в атмосферу античного світу та дізнатися більше про історичний контекст Дельф.

Організація туристичного потоку та сучасні заходи безпеки збереження пам'яток є важливими аспектами сталого розвитку цього туристичного об'єкта. Застосування новітніх технологій, включаючи інтерактивні екрани та цифрові тури, робить відвідування Дельф не тільки інформативним, але й захоплюючим для широкого кола туристів. Завдяки цим нововведенням пам'ятка залишається доступною та цікавою як для досвідчених шанувальників античності, так і для молодих відвідувачів.

Дельфійський оракул, як частина культурної спадщини, виконує унікальну функцію: він не лише дозволяє відчути дух античної Греції, але й несе важливе культурне та економічне значення для сучасної Греції. Його історична цінність, релігійна символіка та архітектурна велич роблять Дельфи важливим туристичним об'єктом, який приваблює мандрівників з усього світу. Збереження цього місця, розвиток інфраструктури та сучасні підходи до організації туризму є ключовими для підтримки і розвитку культурного надбання, яке залишили нам античні цивілізації.

Дельфійський оракул — це набагато більше, ніж просто місце археологічних розкопок. Він є символом духовного й культурного надбання, яке має величезне значення для світової історії та культури. Відвідування цього місця дає змогу кожному торкнутися стародавніх знань, зрозуміти давні вірування і відчути єдність з тими, хто жив тисячі років тому[3].

2.3.3. Стародавнє місто Олімпія та його значення для Олімпійських ігор.

Олімпійські ігри, що відбувалися у Стародавньому місті Олімпія, мали величезне значення в культурному та суспільному житті давньої Греції. Ці змагання проводилися раз на чотири роки на честь Зевса Олімпійського, і стали символом миру та єднання між грецькими містами-державами. Це були

не просто спортивні події, але й духовні свята, які знаменували особливу пошану до богів, моральної та фізичної витривалості, благородства.

Олімпія розташована у мальовничій долині Пелопоннесу, біля підніжжя гори Кронос та річки Алфей. Ця священна місцевість була свідком величезних зібрань греків з різних куточків країни, що прагнули не лише продемонструвати свою фізичну силу, але й підкреслити гідність своєї батьківщини. Навколо долини Алфею, де проходили змагання, утворювалося тимчасове наметове містечко, що приймало тисячі гостей.

Змагання Олімпіади охоплювали різноманітні види спорту: біг, боротьба, стрибки, метання диска та списа, кулачний бій, а також небезпечні перегони колісниць. Особливою славою користувалися перегони на колісницях, де сміливці повинні були 12 разів об'їхати арену, часто ризикуючи життям, щоб стати переможцями.

Жінки не допускалися до участі і навіть до споглядання ігор, що підкреслює патріархальні традиції тогочасного суспільства. Переможців Олімпійських ігор нагороджували вінками з оливкових гілок, і це було надзвичайно почесно для грека — ім'я чемпіона ставало всегрецькою гордістю, а період між іграми вносився до календаря. Участь в Олімпійських іграх, однак, могла дозволити собі лише заможні греки, що відображало ієрархію суспільства.

Змагання тривали від одного до п'яти днів, а їх організацію контролював комітет авторитетних громадян, який також стежив за дотриманням суворих правил чесної боротьби. Греки вірили, що навіть боги змагалися в Олімпії, перетворюючи цю місцевість на втілення фізичної сили та моральної чистоти. Ігри супроводжувалися святковими бенкетами, на яких переможці могли відпочити та поділитися своїми враженнями зі всією Грецією. Грецька культура, пронизана змаганнями, розвивала не лише фізичну, але й духовну мужність.

Ці ігри надихали на творчість письменників та поетів, які читали свої твори перед грецькою публікою. За легендами, саме Зевс, перемігши свого

батька Кроноса, започаткував Олімпійські ігри, а Ахілл присвятив їх своєму другові Патроклу.

Давньогрецькі Олімпійські ігри стали визначним культурним явищем, символом об'єднання і миру, спадщину якого ми продовжуємо вшановувати і досліджувати сьогодні. У давнину греки під час свят проводили змагання, найвідомішими з яких були Олімпійські ігри, які відбувалися в Олімпії, мальовничій долині Пелопоннесу. Ці ігри, що проходили раз на чотири роки, були присвячені Зевсу, покровителю олімпійців, і мали велике сакральне значення для еллінського світу.

Поблизу підніжжя гори Кронос, у долині річки Алфей, розташовувалися священні споруди, які служили не лише центром ігор, а й символом релігійного життя. Містечко Олімпія, яке зараз має населення близько двох тисяч, у той час ставало центром загальноеллінського світу, куди з'їжджалися тисячі греків з усіх регіонів. Під час Олімпіад тут змагалися юнаки і чоловіки в різних дисциплінах, таких як боротьба, кулачний бій, стрибки, біг та інші.

Сама Олімпія була священним місцем з великим храмом Зевса і знаменитою статуєю бога, створеною майстром Фідієм, яка стала одним із семи чудес світу. Навколо храму розташовувалися численні інші споруди і статуї переможців і богів. Особливістю ігор було те, що в період їхнього проведення припинялися всі війни, а греки віддавалися єднанню через спорт. Можна лише уявити, як під час ігор долина Алфея перетворювалася на галасливе місто з наметами, де десятки тисяч людей спостерігали за змаганнями.

Ігри тривали від одного до п'яти днів, а участь у них була виключним правом вільних греків. Найкращі атлети Греції змагалися в бігу, боротьбі, метанні диска, списа, кулачному бою та інших дисциплінах, зокрема, у небезпечних перегонах на колісницях. Візники повинні були 12 разів об'їхати арену іподрому, і ці перегони часто закінчувалися серйозними травмами через високу швидкість і складність керування четвериком коней.

Переможця, що повертався додому, зустрічало все місто, адже його перемога була не лише особистою, а й гордістю для всієї громади.

Варто відзначити, що ігри могли бачити тільки чоловіки, тоді як жінок не допускали як учасниць та глядачок, що пояснюється соціальними обмеженнями того часу. Цікаво, що судді проводили тренування за 30 днів до змагань, стежачи за підготовкою учасників. Перед іграми спортсмени складали присягу, підтверджуючи свою чесність і моральність.

На честь переможців у містах встановлювали статуї, їхні імена входили до історії, а переможні лаврові вінки ставали символом успіху і благочестя. Так, спортсмен Мілон Кротонський шість разів перемагав в Олімпії, підтверджуючи, що досягнення на іграх було великим досягненням.

Легенди приписують створення Олімпійських ігор самим богам. Перша гра нібито була проведена самим Зевсом на честь його перемоги над батьком Кроном, а перші людські змагання провели герої як продовжувачі традицій богів. Наприклад, Ахілл організував ігри на честь Патрокла, що відобразив Гомер у своїй «Іліаді».

Археологічні дослідження XIX століття виявили, що в Олімпії було побудовано п'ять стадіонів, які використовувалися один за одним. Змагання проводилися не по колу, як тепер, а по прямій, де атлети бігали вперед і назад, а змагання супроводжувалися урочистими церемоніями, посвяченнями та релігійними обрядами. Олімпійські ігри перетворилися на феномен, що вплинув на культурну спадщину людства, яка триває й сьогодні.

Роль давньогрецьких ігор в об'єднанні еллінського світу, культивуванні фізичних та моральних цінностей, а також популяризації спортивних змагань стала неперевершеним культурним феноменом. Цей дух суперництва і прагнення до досконалості надихнув сучасні Олімпійські ігри, підкреслюючи значення спорту як культурної і миротворчої сили.

Олімпія є однією з найвизначніших античних пам'яток, яка стала символом єдності, культури та фізичного розвитку Давньої Греції. Як місце проведення Олімпійських ігор, вона відігравала роль не лише спортивного

центру, а й важливого релігійного та політичного осередку, де змагалися представники різних полісів, підкреслюючи спільні грецькі цінності. Олімпія приваблює туристів зі всього світу, зберігаючи спадщину давньогрецьких традицій, і є важливим ресурсом для культурного туризму, нагадуючи про витоки сучасного олімпійського руху.

Греція є країною з великим історико-культурним потенціалом, оскільки саме на її території зародилася одна з найдавніших цивілізацій світу — Давньогрецька держава. Географічне розташування Греції, а також її історія, пов'язана з розвитком культури, філософії, мистецтва та науки, роблять її надзвичайно привабливою для туристів. Греція багата на природні та культурні ресурси, які забезпечують високий рівень розвитку туризму. Величезну цінність становлять археологічні пам'ятки, такі як Акрополь, Дельфи, Метеори та численні інші стародавні місця, що приваблюють туристів зі всього світу. Ці особливості роблять Грецію важливим туристичним напрямком із високим потенціалом розвитку у цій галузі [2].

РОЗДІЛ 3. ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА ГРЕЦІЇ

3.1. Основні показники розвитку туристичної галузі.

Для моніторингу процесу сталого розвитку туризму та вдосконалення планування необхідно використовувати показники, що допомагають оцінювати та координувати туристичну галузь. Економічне середовище сильно впливає на індустрію туризму. Туристична галузь будь-якої країни виражається в основних показниках розвитку цієї галузі. В Греції статистика стану туристичної галузі публікується організацією INSETE [13].

Проаналізуємо туристичні потоки в Греції за останні роки. В Таблиці 3.1 наведена динаміка туристичних потоків за міжнародними прибуттями за класифікацією кількості днів, проведених в країні.

Таблиця 3.1

Динаміка туристичних потоків Греції, 2019-2024 рр., млн. осіб

Рік/ Країна	Загаль на кількість туристів	Кількість внутрішніх туристів	Кількіст ь іноземних туристів	Динаміка зміни кількості туристів
2017	36,03	0,12	5,9	10,1%
2018	39,5	0,12	6,3	9,4%
2019	36,7	0,13	5,7	1,1%
2020	12,05	0,09	4,6	-69,5%
2021	20,2	0,11	5,5	67%

Джерело: розроблено автором на основі

[16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29]

Згідно зі статистикою, Греція приймає більшу кількість туристів порівняно з іншими країнами і є більш привабливою туристичною дестинацією. Частка іноземних туристів у 2020 році в обох країнах була значно знижена через карантинні обмеження. Водночас частка внутрішніх туристів у Греції також зменшилась, але не суттєво. Вже в 2021 році спостерігається позитивна динаміка зростання кількості туристів у Греції завдяки поступовому подоланню пандемії.

В Таблиці 3.2 наведена динаміка кількості прибуттів туристів з-за кордону за регіонами, звідки прибули туристи до Греції у 2024 році.

Таблиця 3.2

Кількість прибуттів туристів з-за кордону за регіонами, звідки прибули туристи до Греції, 2024 р., млн. осіб

Країна	Африка (%) до підсумку	Америк а (%) до підсумку	Східна Азія та Океанія (%) до підсумку	Європа (%) до підсумку
Греція	0,04 (0,3%)	0,7 (5%)	0,4 (3,2%)	13,4 (91,5%)

Джерело: розроблено автором на основі [16, 17, 18, 19, 20,21 ,22, 23 ,24 ,25, 26, 27, 28, 29]

Можна побачити, що найбільше туристів до Греції протягом усього періоду прибули саме з Європи, оскільки ця країна знаходиться в цьому регіоні, і більше ніж 90% зовнішніх туристичних потоків забезпечує Європа. На другому місці в 2024 році за кількістю туристів — Східна Азія та Океанія, хоча до пандемії COVID-19 найбільше туристів прибувало з Америки. Африка займає найменшу частку в прибуттях туристів, лише близько 0,3% у 2024 році. Усього в 2024 році Грецію відвідали 15,2 мільйона туристів з різних країн.

Станом на 2024 рік у Греції більшість туристів, які приїжджають з-за кордону, складають мандрівники з Європи — понад 90% усього іноземного туристичного потоку. Найбільша кількість туристів прибула до Греції з Німеччини — 11,4%. До інших найбільших напрямків прибулих туристів відносяться Великобританія (6,9%), Франція (4,5%) та США (3%).

Для Греції туризм завжди був одним із пріоритетних секторів економіки, проте його значення змінювалося з часом, залежно від глобальних і внутрішніх факторів. До пандемії COVID-19, у 2019 році, туризм забезпечував 20,7% від ВВП країни. Водночас Греція змогла уникнути повної залежності від цієї галузі, розвиваючи інші сфери економіки, такі як сільське господарство, промисловість та послуги, що дозволяє їй стабільніше реагувати на зовнішні економічні виклики. У 2020 році пандемія суттєво знизила туристичні прибутки, обмеживши частку туризму у ВВП країни до нижчих рівнів, але при цьому надійна диверсифікація допомогла зменшити вплив цього падіння на загальну економіку.

Частка туристичних потоків у світовій індустрії для Греції є стабільно високою. У 2019 році вона становила 1,53% від загальносвітового потоку туристів, а після початку пандемії знизилася до 1,22%, але навіть цей показник підкреслює важливість Греції на туристичній арені. Завдяки цьому, Греція змогла залишатися популярним напрямком для туристів із усього світу, незважаючи на обмеження і ризики пандемії.

Згідно з рейтингом Світового економічного форуму за 2024 рік, Греція займає 28 місце серед понад 140 країн за показниками, пов'язаними зі сферою туризму, і отримала високий бал 4,5. Це вказує на якісний рівень розвиненості туризму, конкурентоспроможність у міжнародній сфері та високий рівень обслуговування туристів. Греція пропонує відвідувачам значний туристичний потенціал, включаючи унікальні історичні пам'ятки, природні ресурси та різноманітність культурних традицій, що приваблює мандрівників з усього світу.

Ключовою особливістю туристичних потоків Греції є значна частка відвідувачів із Європи, яка традиційно становить понад 90% зовнішніх туристів. Серед країн-лідерів за кількістю туристів у Грецію входять Німеччина, Велика Британія та Франція, а також Сполучені Штати Америки, які залишаються важливим ринком для грецького туризму. Після послаблення карантинних обмежень у 2024 році Греція почала спостерігати відновлення туристичних потоків, що є обнадійливим для місцевої економіки та подальшого розвитку інфраструктури.

Отже, туристична галузь Греції продовжує залишатися важливою складовою економіки, сприяючи як притоку коштів від іноземних туристів, так і розвитку внутрішнього туризму, який отримав новий поштовх під час пандемії. Така орієнтація на розвиток і зовнішнього, і внутрішнього туризму робить Грецію значним гравцем на світовій туристичній арені.

3.2. Транспортна логістика в Греції.

Транспортна інфраструктура в Греції є надзвичайно розвиненою та відіграє важливу роль у забезпеченні мобільності населення, доступності послуг, переміщенні товарів, а також сприяє розвитку туристичної діяльності. Завдяки високому рівню розвитку транспортної мережі в країні, доступ до будь-якого регіону Греції є легким і зручним. Країна пропонує широкий вибір транспортних послуг, включно з морськими перевезеннями, авіалініями, міжміським громадським транспортом, послугами таксі, а також можливістю оренди автомобілів.

Основні аеропорти, що приймають іноземних гостей у Греції, розташовані в Афінах (аеропорт «Елефтеріос Венізелос») та Салоніках («Македонія»). У піковий сезон курортів також організовуються чартерні рейси до популярних островів Греції, таких як Родос, Крит та Корфу, що дає можливість туристам зручно діставатися найпопулярніших місць відпочинку. Внутрішнє повітряне сполучення Греції є на високому рівні розвитку, що дозволяє швидко переміщуватися між островами та основними містами.

Основними авіакомпаніями, які забезпечують внутрішні перельоти, є Aegean Airlines та Olympic Airlines.

Залізнична інфраструктура Греції охоплює основні напрямки та є важливим компонентом транспортної системи, що сприяє ефективній мобільності. Через гірський ландшафт і наявність численних островів, залізничний транспорт не є домінуючим, проте залізнична мережа, що з'єднує основні міста, наприклад, Патри, Афіни та Салоніки, залишається затребуваною. Приміська залізниця забезпечує швидке сполучення між Афінським аеропортом, столицею та іншими містами, такими як Коринф і Кіато.

Особливо важливу роль у Греції відіграє морський транспорт, оскільки країна має численні острови, які потребують постійного сполучення з материком. Морська транспортна система Греції включає широку мережу поромних ліній, які з'єднують острови з материком, що є необхідним для розвитку туризму та забезпечення транспортних потреб населення. Важливими елементами морського сполучення є швидкісні пороми та катери, які обслуговують численні маршрути. У Греції нараховується понад 140 портів, з них 16 міжнародних. Порт Пірей, один із найбільш завантажених у Європі, виконує функції головного вантажного порту країни, а порти Салоніки, Патри та Ігумениця також є значущими центрами морського транспорту, сприяючи як вантажоперевезенням, так і пасажирському сполученню.

Дорожня мережа Греції має загальну протяжність близько 117 тисяч кілометрів, що охоплює як материкову частину країни, так і острови. Вона поділяється на кілька основних категорій: автостради, національні дороги, шосе, основні міжрегіональні дороги, асфальтовані дороги, головні ґрунтові шляхи, які з'єднують громади, та інші ґрунтові дороги.

Основні транспортні осі Греції включають такі автомагістралі:

Афіни – Салоніки (Е 75),

Афіни – Коринф (Е 94),

Коринф – Патри (Е 65),

Коринф – Тріполі – Каламата (Е 65),

Патри – Піргос – Олімпія (Е 55),

Салоніки – Кавала – Александруполіс (Е 90),

Ігумениця – Александруполіс (автомагістраль Егнатія Одос),

Ханья – Агіос Ніколаос (на острові Крит, Е 75).

За оцінкою Всесвітнього економічного форуму, якість дорожнього покриття Греції є важливим показником рівня її економічного розвитку. Рейтинг якості автомобільних доріг, який входить до Глобального звіту про конкурентоспроможність (Global Competitiveness Report), враховує стан покриття по всій країні.

3.3. Готельно-ресторанний сектор країни.

У більшості країн світу розвиток готельно-ресторанної інфраструктури є одним із головних напрямків розвитку туристичної галузі. Розміщення туристів є основною частиною туристичної системи, яка включає готелі та подібні заклади (курорти, хостели, пансіонати тощо), і в Греції такі заклади представлені різноманітно.

Грецька індустрія розміщення туристів є багатогранною та пропонує широкий спектр умов для відпочинку — від розкішних готелів до бюджетних варіантів, а також інших типів закладів, що створюють якісні умови для відпочинку. Греції переважають готелі, що становлять понад 90% від загальної кількості місць. У 2021 році на території Греції налічувалось понад 9,871 готелів із загальною кількістю номерів у 802,253, що значно перевищує показники багатьох інших країн.

У Греції існує сифікації готелів, що дозволяє порівнювати якість та спектр пропонованих послуг. Традиційна європейська класифікація грецьких готелів включає розподіл за зірками і системою категорій: категорії А, В, С і D відповідають чотиризірковому, тризірковому, двозірковому і

однозірковому рівням відповідно. Готелі найвищої якості класифікуються як «De luxe» і відповідають п'ятизірковому рівню .

Готелі також класифікують

малі готелі — до 100-150 номерів;

середні — від 100 до 400 номерів;

великі — від 300 до 1000 номерів;

готелі-гіганти — понад 1000 номерів .

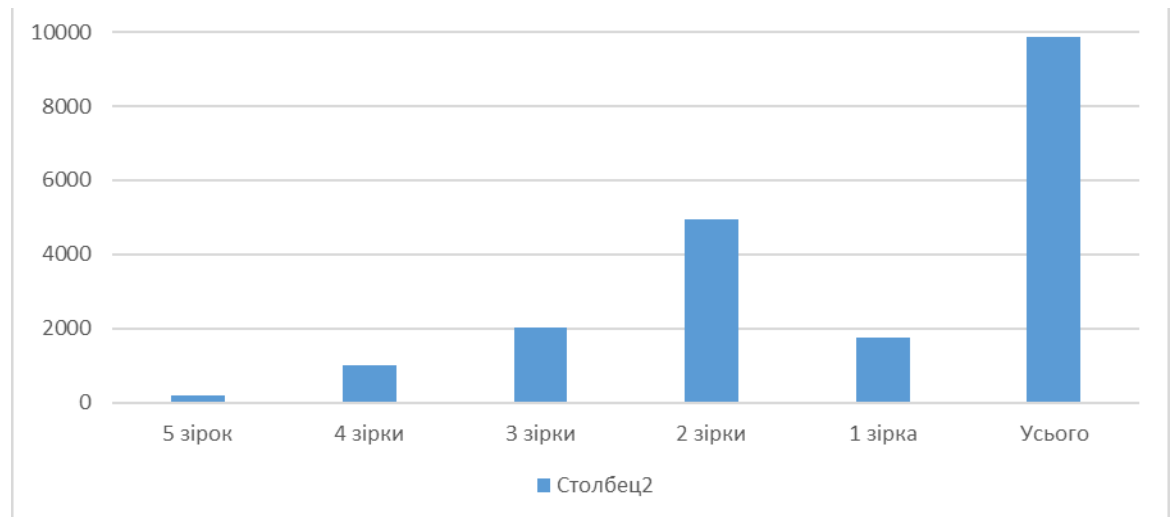

Рисунок 3.1. Кількість готелів за зірковістю в Греції станом на 2024 рік

Джерело: розроблено автором на основі [16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29]

У Греції найбільшу кількість складають двозіркові готелі, які також мають найбільшу місткість за кількістю місць. Грецька готельно-ресторанна інфраструктура підлягає суворим вимогам щодо типу продукції, якості обслуговування та спектру послуг, що пропонуються, що зумовлює класифікацію закладів на такі категорії:

Заклади первинного харчування, що надають розміщення та послуги з приготування і подачі їжі та напоїв:

- готелі та подібні об'єкти (туристичні курорти, мотелі, пансіонати, екологі);
- комплексні (асоційовані) готелі;
- туристичні курорти;

- табори, що вміщують від 16 і більше осіб.

Додаткові заклади харчування, де пропонуються розміщення і харчування:

- туристичні апартаменти;
- туристичні житлові будинки (з п'ятьма і більше апартаментами);
- невеликі табори (до 15 місць для розміщення);
- корчми, етносела, туристичні вілли.

Заклади громадського харчування — спеціалізуються на приготуванні та подачі страв і напоїв, включаючи:

- ресторани (національні, класичні, спеціалізовані);
- бари, піцерії, таверни, заклади швидкого харчування;
- пекарні та кондитерські заклади.

Ресторани — основні заклади харчування, де подаються страви по меню, гарячі й холодні страви складного приготування, піца та напої, що подаються під час основних прийомів їжі (сніданок, обід або вечеря). Ресторани в Греції поділяються на національні, класичні та спеціалізовані.

Національний ресторан у Греції — це спеціалізований тип закладу, де більшість страв (понад 70% меню) складають традиційні грецькі страви, а атмосфера ресторану відтворює національну культуру та історичну спадщину Греції. Класичні ресторани пропонують традиційні страви місцевої та міжнародної кухні. Спеціалізовані ресторани (рибні, вегетаріанські, мисливські, дієтичні, ресторани здорового харчування та інші) зосереджені на конкретних видах кухні, де не менше 70% страв відповідають їхній спеціалізації.

Експрес-ресторан або ресторан самообслуговування пропонує готові гарячі та холодні страви, піцу та напої, які можна обирати та отримувати самотійно, без додаткової класифікації.

Бар у Греції — це заклад, де основна пропозиція включає напої, піцу, прості гарячі та холодні страви, солодощі та фрукти. Заклади швидкого харчування спеціалізуються на приготуванні простих страв і напоїв, які

можна вживати на місці або брати на винос у спеціальній упаковці; обслуговування здійснюється за стійкою .

Кондитерські, пекарні та булочні — це заклади простого харчування, де споживачі можуть їсти на місці . Інші заклади громадського харчування в Греції забезпечують приготування і доставку страв та напоїв для споживання в інших місцях, часто для проведення заходів, свят або доставки додому .

Згідно з даними INSETE, у 2024 році індустрія громадського харчування в Греції складалася з 82,412 підприємств, і характеризується високим рівнем конкуренції . Через великий обсяг та дрібний розмір багатьох з цих підприємств, повний перелік закладів громадського та швидкого харчування скласти важко, оскільки більшість з них не мають представництва в Інтернеті [13].

Гастрономічний туризм набув великої популярності у світі як напрямок подорожей, основна мета якого — ознайомлення з кухнею певної країни. Греція є популярною країною для таких турів завдяки своїй багатій кулінарній спадщині, що включає середземноморську, македонську, критську, пелопоннеську, новоафонську та інші кухні. Туристи все частіше віддають перевагу гастрономічним турам саме в Грецію, яка славиться своїми унікальними національними стравами та традиціями.

Готельно-ресторанний сектор у Греції розвинений та має структуру, що відповідає високому туристичному потоку. Греція виділяється значною кількістю готелів вищого класу, що є відповіддю на великий попит з боку туристів, які відвідують країну. Готелі та ресторани в Греції створюють комплексну індустрію, в якій ресторанний сектор відіграє важливу роль, сприяючи розвитку гастрономічного туризму та збільшуючи привабливість країни для відвідувачів.

3.4. Основні види туризму.

Останніми роками туристична індустрія в Греції демонструє значне зростання, спричинене зміною стилю життя людей, зниженням вартості

авіаперельотів і бажанням відкривати нові горизонти. Туристичний продукт Греції включає широкий спектр видів туризму, що формується відповідно до попиту, обумовленого інтересами та очікуваннями відвідувачів.

Особливості туристичної пропозиції Греції базуються на її унікальних природно-кліматичних, історико-культурних ресурсах та розвиненій туристичній інфраструктурі. Завдяки цьому країна пропонує різні види туризму, які відповідають її ресурсному потенціалу. Греція прагне розробити туристичні маршрути, які будуть привабливими протягом усього року, використовуючи стратегічний підхід до створення впізнаваного туристичного бренду та його просування через ефективні маркетингові кампанії.

Прибережний туризм у Греції є одним із ключових напрямків, що базується на багатих морських ресурсах. Ця форма туризму використовує природні багатства, такі як пляжі, морські акваторії, підводний світ, пристані для яхт і порти. Греція ефективно інтегрує ці ресурси в туристичну пропозицію, створюючи унікальний досвід для відвідувачів.

Хоча туристична пропозиція Греції історично була зосереджена на пляжному туризмі, прибережний туризм охоплює кілька сегментів, кожен з яких має значний потенціал.

Морський туризм у Греції розвивається завдяки мальовничим узбережжям, привабливості островів та наявності сучасної інфраструктури, такої як марины та порти, які відповідають міжнародним стандартам. Греція має розгалужену мережу причалів, які забезпечують необхідний сервіс, включаючи паливо, воду, електроенергію та санітарні зручності. Розвиток морського туризму позитивно впливає на економіку країни, створюючи як прямі, так і непрямі доходи.

Дайвінг-туризм у Греції є окремим сегментом прибережного туризму, який користується значним попитом серед туристів. Грецькі моря зберігають численні археологічні об'єкти, затонулі кораблі та багатий підводний світ, який включає різноманіття флори, фауни та унікальні підводні ландшафти.

Ці ресурси роблять дайвінг важливим елементом туристичної пропозиції Греції.

Зимовий туризм у Греції, хоча і поступається за популярністю літньому сезону, також має значний потенціал. Країна може запропонувати прекрасні гірські ландшафти, які підходять для гірськолижного спорту та інших зимових видів активного відпочинку. Гірські райони Греції, зокрема Пінд і Парнас, забезпечують можливості для зимового туризму та сприяють розвитку вибіркового туризму, таких як сільський і екскурсійно-оздоровчий, поза межами зимового сезону.

Таким чином, Греція активно розвиває туристичну інфраструктуру для підтримки різних видів туризму, забезпечуючи цілорічний потік туристів.

Сільський туризм у Греції базується на використанні вже існуючої інфраструктури, яка включає традиційну архітектуру та культурні особливості. Важливим елементом є мальовничі села, що розташовані у гірських районах, а також збережені старовинні млини та інші об'єкти народного побуту. При мінімальних інвестиціях можна створити унікальне середовище для відпочинку, яке надає іноземним туристам можливість провести відпустку в атмосфері, що нагадує домашню обстановку. Включення місцевого фольклору та гастрономії робить цей вид туризму ще більш привабливим. Сільський туризм у Греції є важливим доповненням до загальної туристичної інфраструктури.

Екскурсійний туризм у Греції активно розвивається завдяки тому, що гірські райони країни часто є частиною національних парків або навіть належать до об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Наприклад, такі природні зони, як гора Олімп або Метеора, не лише мають значну природну привабливість, але й багаті на історико-культурні пам'ятки. Завдяки цьому екскурсійний туризм у Греції стає невід'ємною складовою національної туристичної пропозиції [32].

Спортивний туризм у Греції має усі необхідні умови для розвитку: сприятливий клімат, доступну інфраструктуру та значний публічний інтерес

до спорту. У літній період туристів приваблюють такі регіони, як Македонія та Пелопоннес, а взимку популярністю користуються райони з розвиненими лижними курортами, наприклад Парнас. Розвинена інфраструктура, зокрема сучасні стадіони та зали, дозволяє Греції приймати міжнародні турніри та спортивні заходи. Крім того, спортивні успіхи країни, зокрема в баскетболі, футболі та водному поло, сприяють залученню туристів, які прагнуть брати участь у спортивних подіях або відвідувати тренувальні збори.

Для оптимального розвитку спортивно-рекреаційного туризму в Греції важливо сегментувати туристичну пропозицію, створюючи просторову диференціацію та спеціалізацію для окремих видів спорту. Це дозволяє зосереджувати ресурси та інфраструктуру в регіонах із найкращим потенціалом для певних спортивних активностей. Наприклад, морські види спорту й вітрильний спорт популярні в Егейському та Іонічному морях; теніс та волейбол активно розвиваються на Криті та в Афінах; зимові види спорту зосереджені в гірських районах, таких як Парнас та Пілію; рафтинг і каякінг – у швидких водах річок Ахелоос та Нестос; гольф – у регіоні Месінія; легка атлетика – в Афінах і Салоніках; плавання – у прибережних зонах країни; катання на байдарках і каное – у спокійних водах озера Преспа.

Оздоровчий туризм у Греції ґрунтується на використанні багатого потенціалу країни для надання медичних і рекреаційних послуг. Найбільш розвиненим цей напрям є в прибережних регіонах і на островах, де функціонують численні оздоровчі комплекси. Відомі курорти, такі як Лутракі з його термальними джерелами, сприяють популяризації цього виду туризму. Інші популярні центри включають спа-комплекси на островах Евбея та Кос, які пропонують широкий спектр послуг: від лікування природними термальними водами до сучасних реабілітаційних програм. Оздоровчий туризм у Греції гармонійно поєднує традиційні методи з сучасними медичними технологіями, створюючи унікальний досвід для туристів.

Окрім основних видів туризму, які є базою туристичної пропозиції Греції, важливе місце займають додаткові форми туризму, що відповідають

попиту туристів і доповнюють основні напрями. Для розвитку цих видів туризму необхідно мати відповідні передумови, такі як природний потенціал, культурна спадщина та інфраструктура. До таких форм належать паломницький (релігійний), екологічний, культурний, конгресовий туризм тощо.

Завдяки унікальному природному ландшафту та багатій культурній спадщині Греція пропонує широкий спектр туристичних можливостей. У країні розвинені всі види туризму — від пляжного та морського до лікувального (зокрема іпотерапії), спортивного, соціального, агротуризму та екотуризму, що базується на відвідуванні національних парків, заповідників і водно-болотних угідь. Також значне місце займає альтернативний, гірський та зимовий туризм, що дозволяє Греції приймати туристів протягом усього року.

Оздоровчий туризм у Греції поділяється на три основні напрями: санаторно-курортний, медичний та оздоровчий. Термальний туризм, або термалізм, базується на використанні лікувальних властивостей вод термальних джерел для профілактики та лікування різноманітних захворювань. Історія використання термальних джерел у Греції сягає античних часів, коли їхню користь описували ще Гомер та інші стародавні автори.

Сучасні термальні курорти розташовані в різних регіонах країни, серед яких Евія, Еврос, Ксанти, Кавала, Серрес, Едеса, Кардіца та Фтіотіда. Головну клієнтуру санаторно-курортного туризму складають люди середнього та старшого віку, які прагнуть зміцнити здоров'я або пройти реабілітацію. Туристичні послуги, які пропонуються на таких курортах, створюють комфортні умови для відновлення. Медичний туризм орієнтований на людей, які бажають вирішити конкретні проблеми зі здоров'ям, отримуючи послуги високого рівня в поєднанні з відпочинком.

Оздоровчий туризм у Греції спрямований на туристів, які прагнуть доповнити свій відпочинок послугами, що сприяють зміцненню та підтримці

здоров'я. Зазвичай такі туристи обирають місця проживання, де доступні спеціалізовані послуги: збалансоване харчування, фізичні вправи, професійний супровід і персоналізований догляд. Пропонуються комплексні пакети, які включають заняття для підтримки фізичної форми, естетичні процедури, дієти, релаксацію, медитацію, активності для тіла та розуму, індивідуальні чи групові тренінги, а також навчання принципам здорового способу життя.

Освітній туризм у Греції орієнтований на поєднання навчання та культурного досвіду. Місцевості з багатою культурною спадщиною та традиціями створюють програми, які залучають туристів через освітні заходи, лекції, фестивалі, що організовуються в рамках подорожей. Зокрема, на Кікладах активно розвиваються освітні тури завдяки співпраці місцевих підприємств із туристичними агентствами. Наприклад, острів Сірос став центром освітнього туризму завдяки діяльності університету, який організовує студентські обміни, конференції та тематичні події, що сприяють розвитку туризму.

Релігійний туризм у Греції має глибокі історичні корені, оскільки перші подорожі в античності були пов'язані з відвідуванням священних місць, монастирів і храмів. Сьогодні ця форма туризму є важливою складовою туристичного сектору країни. Візантійські й поствізантійські церкви, монастирі та каплиці, прикрашені мозаїками, фресками та іконами, є значними пам'ятками православної культури. Наприклад, острів Тінос відомий своїми релігійними святинями, що приваблюють паломників. Інші острови, як-от Парос із церквою Екатонтапіліані або Сірос із величними соборами, також є популярними місцями для відвідувачів, які цікавляться релігійною історією. Такі маршрути можуть продовжувати туристичний сезон на островах, додаючи до загальної туристичної привабливості Греції.

Основною метою спортивного туризму є участь у спортивних заходах, як професійних, так і аматорських, або перегляд змагань. Цей вид туризму має глибокі історичні корені, особливо у Греції, де ще в античності

проводилися видатні спортивні події, зокрема Олімпійські ігри. Сьогодні ці змагання залишаються найважливішою спортивною подією світу. Завдяки проведенню сучасних Олімпійських ігор Греція отримала шанс зміцнити свої позиції на глобальному ринку спортивного туризму, хоча цей потенціал наразі використовується не повною мірою.

Спорт привертає увагу численних людей – від невеликих місцевих змагань до масштабних міжнародних подій. Останнім часом в туристичних регіонах активно розвивається інфраструктура для занять спортом, зокрема у місцях розміщення туристів, щоб відвідувачі могли поєднувати відпочинок із фізичною активністю. Як державні, так і приватні організації організовують спортивні заходи, сприяючи розвитку спортивного туризму та залучаючи більше учасників і глядачів [15].

У Греції функціонують автономні центри спортивного туризму, які доповнюють традиційний туристичний продукт. Наприклад, на островах Парос і Сірос діють центри верхової їзди та гірських велосипедів. Водночас активно розвиваються морські та повітряні види спорту. У Пунті на Паросі працюють підприємства, що спеціалізуються на віндсерфінгу та кайтсерфінгу. Вони пропонують спеціалізовані пакети послуг, організовують міжнародні чемпіонати та сприяють продовженню туристичного сезону.

Кришталево чисті води грецьких морів і багатство підводного світу стають магнітом для шанувальників підводних досліджень. Плавання з маскою дозволене повсюди, тоді як використання повітряних балонів обмежено у районах з підводними археологічними пам'ятками. У Греції функціонують численні школи дайвінгу, що мають ліцензії Міністерства торговельного мореплавства. Найбільш популярними для цього виду активного відпочинку є острови Кіклади, зокрема Міконос, Санторіні, Наксос, Парос, Іос, Сірос і Мілос. Серед дайверів переважають туристи з Німеччини, Великої Британії, Скандинавії, Франції, Італії та Росії.

Культурна спадщина Греції відкриває широкий спектр можливостей для розвитку туристичного бізнесу. Зокрема, Фонд Великого Еллінізму

займається популяризацією культурної спадщини Греції у різних регіонах, застосовуючи сучасні технології. Туристи, зацікавлені в культурному туризмі, можуть ознайомитися з античною історією, археологічними пам'ятками, а також традиціями та звичаями. На островах Андрос, Мілос і Сірос працюють тематичні музеї, присвячені мореплавству, виноробству та вирощуванню оливок, які демонструють природні та культурні особливості цих регіонів і залучають відвідувачів [15].

Пригодницький туризм у Греції набирає популярності завдяки прагненню туристів уникнути рутинного способу життя. Все більше мандрівників, включно з греками, обирають активний відпочинок, який передбачає ризикові або альтернативні види діяльності. Цей вид туризму, що включає заходи різної складності, стає важливою частиною туристичного потенціалу країни.

В Греції широко поширені різноманітні пригодницькі види спорту, які приваблюють туристів. Серед них – катання на гірських велосипедах по лісових стежках, каньйонінг із використанням спеціального обладнання для спуску через каньйони, верхова їзда на підготовлених конях за визначеними маршрутами, дайвінг із повним набором обладнання для підводних досліджень, скелелазіння, катання на лижах, трекінг гірськими стежками та інші. Для безпечного проведення таких активностей зазвичай потрібна участь досвідчених гідів.

Кемпінги в Греції також є популярними серед внутрішніх і міжнародних туристів. У країні працює понад 300 організованих кемпінгів, сертифікованих Грецькою туристичною організацією. Вони пропонують місця для наметів і автопричепів, а також котеджі та інші споруди з широким спектром послуг. Найвідоміші кемпінги розташовані на півострові Пелопоннес (Фінікунда, Гіфео, Пілос, Елафонісос, Дрепано), в регіоні Піліо (Като Гадзеа), в Македонії (Пієрія, півострів Халкідіки), в Епірі (Сівота), Фанарі Комотініс, а також на Кікладських, Іонічних і Додеканеських островах.

Окремої уваги заслуговують круїзний і весільний туризм, які активно розвиваються. Наприклад, острів Скопелос входить до п'ятірки найкращих весільних напрямків у світі. Крім того, популярності набуває гастрономічний туризм, орієнтований на просування місцевих продуктів, традиційної та середземноморської кухні [15].

Таким чином, у Греції спостерігається високий рівень розвитку пляжного, гірського, морського та природного туризму. Значні масштаби ці види відпочинку набувають завдяки ефективній маркетинговій стратегії та великій кількості туристів, які відвідують країну щороку.

Проаналізувавши ключові аспекти туристичної інфраструктури Греції, можна відзначити її високий рівень розвитку. Греція відрізняється різноманітною туристичною інфраструктурою, що є важливою перевагою в залученні туристів. У країні структура внутрішніх і зовнішніх туристів є більш збалансованою, що забезпечує стабільність туристичного потоку. Пандемія COVID-19 значно вплинула на туристичну галузь Греції, спричинивши зменшення доходів, однак туризм залишається вагомою частиною економіки країни. Загалом, Греція пропонує широкий спектр туристичних можливостей, зокрема види туризму, які особливо підходять для цієї країни, як-от релігійний туризм.

РОЗДІЛ 4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В ГРЕЦІЇ

4.1. Нормативно-правова база регулювання галузі туризму

У Греції туризм регулюється не лише спеціальними нормами, що безпосередньо стосуються туристичної діяльності, а й загальними правовими положеннями, які охоплюють інші сфери суспільного життя, зокрема охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів, а також збереження культурної, історичної та архітектурної спадщини. Юридична база є фундаментальним елементом організації туристичної галузі, оскільки вона включає набір законодавчих актів, що регламентують не тільки діяльність у сфері туризму, а й ширші економічні процеси, пов'язані з цією галуззю.

Правове забезпечення розвитку туризму в Греції ґрунтується на Законі «Про туризм» (Νόμος 4276/2014), який регламентує основні напрями туристичної політики та є базовим документом у цій сфері. У межах цього закону визначено, що розвиток туризму відбувається на основі національної Стратегії сталого туризму, яка спрямована на ефективне управління туристичними потоками, захист природного середовища та збереження автентичності грецької культурної спадщини. Окрім базового закону, в країні діють й інші нормативно-правові акти, які регулюють окремі аспекти туристичної діяльності. Серед них — Закон «Про охорону навколишнього середовища», Закон «Про захист споживачів», Закон «Про археологічну спадщину», Закон «Про прибережні зони», Закон «Про готельну діяльність»

та інші акти, що регламентують діяльність туристичних агентств, гідів, туроператорів, екскурсоводів і власників туристичної інфраструктури [36].

Варто підкреслити, що грецьке законодавство постійно адаптується до стандартів Європейського Союзу, що сприяє більш тісній інтеграції туристичної сфери Греції в європейський простір. Наразі здійснюється поступове оновлення правових актів, що мають на меті посилити якість туристичних послуг, покращити правовий захист туристів та стимулювати інновації у сфері сталого туризму.

Законодавство Греції чітко визначає туризм як систему надання комплексних послуг у різних сегментах туристичної діяльності, включаючи культурний, морський, сільський, медичний, релігійний, конгресовий, спортивний, молодіжний, пригодницький, екологічний туризм та інші напрями. Особливу увагу закон приділяє організації відпочинку на островах, узбережжях та у гірських регіонах, що є унікальною рисою грецької туристичної індустрії.

У Греції туристичний сектор тісно пов'язаний із рядом важливих нормативно-правових актів, які, хоч і не є суто туристичними за змістом, безпосередньо впливають на розвиток туристичної інфраструктури та функціонування туристичних об'єктів. Зокрема, йдеться про законодавчі документи, що стосуються просторового планування та охорони довкілля: Закон «Про планування території та будівництво об'єктів», Закон «Про охорону природи», Закон «Про національні парки», Закон «Про стратегічну оцінку впливу на навколишнє середовище» та Закон «Про оцінку впливу на довкілля». Високий ступінь гармонізації цих законів забезпечує ефективну інтеграцію туристичних проєктів у природне середовище з дотриманням принципів сталого розвитку.

У Греції діє широка система нормативно-правових документів, що охоплює як закони, так і президентські укази й міністерські рішення, ухвалені на різних рівнях державного управління. Основу інституційної архітектури туристичної політики країни формують три ключові законодавчі

акти: Закон 2160/1993 «Про туризм та інші положення», який заклав правову основу для регулювання діяльності туристичних підприємств; Закон 4276/2014 «Про спрощення операційних процедур туристичних підприємств та туристичної інфраструктури», який істотно спростив адміністрування в галузі та деталізував поняття спеціалізованих форм туризму; а також Закон 4582/2018 «Про тематичний туризм та спеціальні форми туризму», що визначив організаційні засади для розвитку альтернативних видів туризму.

Особливої уваги заслуговує останній етап у розвитку туристичного законодавства, спрямований на формування тематичних туристичних продуктів. Упровадження таких продуктів має стратегічну мету – зменшення сезонних коливань попиту шляхом залучення туристів до менш популярних регіонів у міжсезоння. Завдяки співпраці з провідними туроператорами формуються нові маршрути та акценти на унікальні культурні, природні або оздоровчі ресурси [12].

Нові законодавчі ініціативи визнають провідними напрямками розвитку грецького туризму такі види, як морський, спа, спортивний, аграрний (сільський), релігійний, діловий (MICE), а також лікувально-оздоровчий туризм. Ці форми сприяють не лише диверсифікації пропозиції, а й зміцненню регіональної економіки, особливо в малозаселених районах.

Зважаючи на викладене вище, в Греції діяльність у сфері туризму здійснюється на основі низки ключових принципів, що формують фундамент сучасної туристичної політики країни та забезпечують її відповідність європейським стандартам і глобальним трендам. Ці принципи є основою не лише для розробки нормативно-правової бази, але й для практичного управління туристичною галуззю. Зокрема, до них належать [36]:

- стратегічне планування та реалізація політики розвитку туризму з урахуванням національних і регіональних пріоритетів;
- забезпечення сталого розвитку туризму як багатогалузевого процесу, що враховує економічні, екологічні та соціокультурні аспекти;

- комплексний підхід до розвитку туристичної інфраструктури, послуг і територій, що охоплює як материкову частину Греції, так і численні острови;
- підвищення ефективності управління туристичними ресурсами, прозорість та підзвітність у питаннях їхнього використання, охорони й удосконалення;
- впровадження єдиних стандартів якості при наданні туристичних послуг, що дозволяє гарантувати туристам стабільний рівень обслуговування;
- захист прав усіх учасників туристичного процесу — як споживачів, так і надавачів послуг, з акцентом на прозору конкуренцію та чесні ринкові відносини;
- розвиток партнерства між державними структурами, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства з метою спільного формування туристичного продукту і його просування на внутрішньому та міжнародному ринку;
- створення та підтримка цифрових баз даних, реєстрів і платформ, що забезпечують електронний обмін інформацією у сфері туризму та гостинності, що підвищує ефективність управління і рівень обслуговування.

Ці принципи не лише слугують рамкою для законодавчого регулювання, а й активно впроваджуються на практиці, регулюючи щоденну діяльність туристичних компаній, готельєрів, екскурсоводів, туроператорів та інших учасників туристичного ринку.

З метою посилення конкурентоспроможності грецького туристичного продукту, в країні активно впроваджується стратегія постійного вдосконалення туристичного бізнесу. Відповідно до сучасних тенденцій розвитку міжнародного туризму, головний акцент робиться на якості наданих послуг, яка стає визначальним чинником успіху. Одним із важливих інструментів у цьому напрямі стало впровадження міжнародних стандартів

ISO, що дозволяють підвищити довіру з боку іноземних туристів, поліпшити організаційні процеси в туристичній сфері та сприяти формуванню позитивного іміджу Греції як високоякісного туристичного напрямку [4].

У контексті розвитку туризму в Греції стандарти управління якістю відіграють особливо важливу роль, адже в центрі уваги туристичної галузі завжди залишається людина — турист, який стає дедалі вибагливішим і очікує не лише високого рівня обслуговування, а й емоційної та культурної насиченості досвіду. Саме тому здатність адаптуватися до змін світового туристичного ринку є запорукою збереження і зміцнення конкурентоспроможності Греції як туристичного напрямку. У цьому контексті пандемія COVID-19 ще раз актуалізувала потребу у впровадженні чітких стандартів, які б забезпечували безпеку, довіру та стабільність у секторі обслуговування туристів.

Грецький туризм як сектор надання послуг ставить у пріоритет не лише матеріальні характеристики туристичного продукту, а передусім його емоційно-культурну складову. Туристичний досвід у Греції — це не лише комфортне розміщення, а й відчуття історії, краси, гостинності та духовного збагачення. Якість такого досвіду безпосередньо залежить від рівня професіоналізму постачальників послуг, їхньої здатності задовольнити потреби туристів, забезпечити їм безпечні, комфортні та приємні умови для подорожей і відпочинку. Це в кінцевому підсумку впливає на загальну якість життя тих, хто подорожує [4].

Стандарти, впроваджувані в Греції, забезпечують системність, впорядкованість і чітку структуру в управлінні туристичними процесами. Вони дозволяють не лише задовольнити, а й перевищити очікування споживачів туристичних послуг. Це стосується широкого спектру напрямів — від стандартів управління якістю ISO, до специфічних норм, пов'язаних із безпекою харчових продуктів, охороною навколишнього середовища, інформаційною безпекою, енергоменеджментом, готельною спеціалізацією

та вимогами до оздоровчого, культурного, сільського, пригодницького чи іншого виду туризму.

Крім того, в Греції активно розвивається стратегія, яка відповідає глобальним ініціативам сталого розвитку. У 2015 році країна підтримала Порядок денний сталого розвитку ООН до 2030 року, який передбачає досягнення 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР). Туризм, як потужний рушій економіки, має потенціал сприяти реалізації кожної з цих цілей — як безпосередньо, так і опосередковано. Особливо тісно туристична сфера пов'язана з Цілями 8, 12, 14 і 17, що передбачають [30]:

- забезпечення гідної роботи та економічного зростання;
- формування сталих моделей споживання та виробництва;
- збереження морських ресурсів та сталий розвиток прибережних територій;
- міжнародне партнерство для досягнення стратегічних цілей.

З урахуванням цього, у Греції туристична політика орієнтована не лише на економічний прибуток, а й на формування соціально відповідального та екологічно збалансованого середовища. Створення ефективної національної політики і практик у сфері туризму відбувається із застосуванням принципів сталого розвитку, що дозволяє інтегрувати туристичний сектор у ширший контекст глобального розвитку.

На мою думку, приклад Греції є зразковим щодо поєднання глибокої поваги до історико-культурної спадщини з сучасними управлінськими підходами та екологічною відповідальністю. Туризм у Греції — це не лише про відпочинок, а про досвід, який має стійке майбутнє і глобальну перспективу.

У сучасному етапі розвитку туристичної галузі Греції однією з ключових умов створення ефективної системи управління є чітке розуміння поточної концепції розвитку, що базується на глибокому аналізі рівня реалізації вже впроваджених політик. Саме така оцінка дозволяє не лише визначити існуючі виклики, а й окреслити напрями вдосконалення. У цьому контексті особливу увагу в Греції приділяють аналізу стратегічних

документів на національному рівні, які формують фундамент для подальшого розвитку туристичної сфери, враховуючи як горизонтальні (загальні), так і тематичні (галузеві) напрямки.

Основою стратегічного підходу до туризму в Греції є Національний план сталого розвитку туризму, який гармонізований із європейськими політиками, що відображає прагнення країни до інтеграції в єдиний простір туристичних стандартів ЄС. Рекомендації щодо формування цієї стратегії були сформульовані в процесі загальнонаціонального діалогу між державним, приватним та академічним секторами, а також громадськими організаціями. Вони спрямовані на підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту Греції за рахунок інтеграції принципів сталого, інклюзивного, безпечного, цифрового та екологічного туризму.

Греція визначає туризм як один із пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку, що має мультиплікативний ефект на інші сфери — транспорт, енергетику, сільське господарство, освіту та інші. У цьому контексті значне місце займає Національна стратегія сталого розвитку до 2030 року, яка охоплює не лише екологічні, але й соціальні та економічні аспекти [16]. Зокрема, вона акцентує увагу на необхідності розвитку людського капіталу, інфраструктури та інноваційних підходів у сфері обслуговування туристів.

Реалізація принципу сталого розвитку в Греції тісно пов'язана із регіональною політикою. Наприклад, окрема увага приділяється регіональному балансу туристичних потоків. Стратегія стимулює розвиток туризму у менш відвідуваних регіонах — зокрема, в гірських або сільських районах Пелопоннесу, Фессалії чи Епіру — з метою зменшення навантаження на популярні прибережні дестинації, такі як Афіни, Санторіні чи Крит. Таким чином, країна прагне вирівняти соціально-економічні відмінності між регіонами та запобігти надмірній урбанізації.

Крім цього, вдосконалення туристичного продукту в Греції тісно пов'язане з трудовою політикою. Відповідно до Національного плану

зайнятості на 2021–2025 роки, туризм розглядається як сфера, що може створити тисячі нових робочих місць, особливо в регіонах, де спостерігається високий рівень безробіття. Активне сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в галузі туризму, підтримка стартапів і цифрових інновацій сприяють не лише зайнятості, а й утриманню населення в сільських районах, зменшуючи внутрішню міграцію до великих міст.

Національні стратегічні орієнтири розвитку туристичного сектору Греції формують візію поступального розвитку цієї галузі до 2030 року. Основною метою туристичної стратегії є позиціонування Греції як глобального, привабливого та цілорічного туристичного напрямку, що поєднує в собі автентичність, культурну глибину та природну унікальність. Туризм розглядається як ключовий елемент державної політики, який сприяє національному економічному зростанню, інноваціям, екологічній відповідальності та міжнародній відкритості.

Серед головних пріоритетів грецької національної політики в галузі туризму – забезпечення конкурентоспроможності та високої якості туристичних послуг, просування стійких підходів до розвитку, збереження автентичності туристичних вражень, а також залучення інвестицій у сучасну туристичну інфраструктуру з мінімальним екологічним впливом. Стратегія Греції повністю узгоджується з Цілями сталого розвитку ООН, що додає їй міжнародної ваги та ціннісної орієнтації.

Національний стратегічний план розвитку туризму Греції побудований на п'яти ключових напрямках [16]:

- Підвищення стандартів туристичної інфраструктури, зокрема за рахунок спрощення процедур ліцензування, що дозволяє усунути зайву бюрократію, стимулює якісні інвестиції та сприяє рівномірному розподілу туристичного навантаження по всій території країни.
- Імплементация принципів сталого розвитку, які гарантують збереження природних і культурних ресурсів, оптимізацію використання енергії та відповідальне ставлення до довкілля.

- Розширення транспортної доступності, насамперед завдяки розвитку авіаційної мережі та модернізації інфраструктури для морського туризму – зокрема, пристаней для яхт, що особливо актуально для країни з численними островами.
- Удосконалення управління туристичним досвідом, через акцент на сталому менеджменті дестинацій, професійній підготовці кадрів та розвитку культури обслуговування.
- Оновлення туристичного продукту, яке передбачає переосмислення національного бренду Греції, акцент на якості, унікальності та відповідності ціна-якість, що має відображатись у всіх комунікаційних кампаніях.

У межах цих стратегічних засад Міністерство туризму Греції реалізує комплексну політику, яка включає диверсифікацію туристичних пропозицій (зокрема розвиток агротуризму, культурного, гастрономічного, екологічного туризму), оновлення інфраструктури відповідно до сучасних стандартів, та активну інтеграцію туристичної галузі в місцеву економіку. Такий підхід дозволяє створювати якісні робочі місця, підвищувати середній рівень витрат туристів, зменшувати сезонність, а також забезпечує збереження та розвиток природної та культурної спадщини.

Ключовим напрямом туристичної політики Греції є формування нового стратегічного довгострокового плану розвитку сталого туризму. Цей план включає основні принципи реалізації державної політики у галузі туризму, сприяє ініціації інвестиційних проєктів, розвитку співпраці та партнерств, а також посиленню ефективності завдяки впровадженню всеохопного загальнонаціонального підходу. Такий підхід дозволяє створити чітку основу для скоординованих дій, спрямованих на стале зростання сектора у всіх регіонах країни.

Серед додаткових політичних ініціатив, які перебувають на етапі розробки, передбачено реалізацію комплексних заходів у співпраці з іншими міністерствами та представниками приватного сектора. Зокрема:

- Активна взаємодія між державою та бізнесом для розвитку морського туризму, з акцентом на модернізацію та розширення національної мережі туристичних портів;
- Запровадження стажувань для студентів, що навчаються за туристичними спеціальностями, а також програм професійно-технічного навчання з метою підвищення кваліфікації кадрів і сприяння зайнятості;
- Реформування системи підготовки та ліцензування туристичних гідів, що підвищує якість обслуговування туристів і загальний імідж туристичної індустрії.

Маркетинговий план Грецької національної туристичної організації на 2021–2022 роки орієнтований на виявлення і просування конкурентних переваг усіх 13 регіонів країни. У ньому передбачено створення привабливих туристичних продуктів, які поєднують відомі напрямки з новими, менш розкритими місцями. Це сприяє розширенню туристичного вибору протягом усього року, знижує сезонність і забезпечує рівномірний розподіл туристичних потоків. План також підвищує поінформованість як серед внутрішніх туристів, так і серед іноземних гостей.

Окрему увагу було приділено сталому розвитку туристичних напрямків на популярних островах Родос та Санторіні. У співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку Греція розробила плани управління, які мають на меті допомогти місцевому бізнесу та громадам впроваджувати ефективні моделі управління дестинаціями. Вони ґрунтуються на принципах інклюзивності, збалансованого зростання та орієнтації на потреби мешканців. Крім того, розроблено спеціальний навчальний посібник, покликаний сприяти впровадженню аналогічних практик у всій країні.

Цифрова трансформація є ще одним важливим пріоритетом сучасної туристичної політики. Планується створення цілісної цифрової екосистеми для туристичного сектора, яка базуватиметься на чотирьох основних елементах:

- цифровізація послуг для громадян і підприємств;

- модернізація туристичної освіти із застосуванням цифрових технологій;
- створення інтегрованої онлайн-системи збору й аналізу даних;
- використання інноваційних цифрових інструментів у просуванні національного туристичного бренду.

Що стосується правової основи, туристичне законодавство Греції є системно впорядкованим і включає норми, що регламентують діяльність суб'єктів туристичної та готельної галузі. Це законодавство поділяється на два основні рівні: статутне право, яке визначає організаційно-правові форми, порядок реєстрації та нагляд за суб'єктами туризму, та матеріальне право, що регулює правовідносини між учасниками туристичної діяльності. Така структура дозволяє ефективно координувати взаємодію між державними органами, підприємствами та споживачами туристичних послуг, забезпечуючи правову стабільність у галузі [36].

4.2. Органи регулювання галузі туристичної галузі.

Управління туристичним сектором у Греції є ключовим компонентом сучасної національної політики в цій галузі. Державні інституції мають широкі повноваження у встановленні та впровадженні правил і рішень, що стосуються розвитку туризму. Управлінський процес є багаторівневим і охоплює політичні, економічні та екологічні аспекти. Такий комплексний підхід вимагає балансу між владними структурами та залученими сторонами. Довіра та взаємозобов'язання між державою, приватним сектором і громадськістю сприяють конструктивному співробітництву. Натомість диспропорція у розподілі повноважень може призвести до недовіри, що гальмує реалізацію стратегічних цілей і впровадження реформ у туризмі.

Станом на сьогодні, відповідальність за формування туристичної політики в Греції покладено на Міністерство туризму, яке виконує стратегічну функцію у забезпеченні сталого розвитку туристичної галузі. Воно координує політичні ініціативи відповідно до національних економічних пріоритетів, культурної ідентичності та збереження природного

середовища, при цьому враховуючи інтереси місцевих громад і туристів. Міністерство виступає ключовим гравцем у забезпеченні узгодженості між економічним зростанням і соціальною відповідальністю туристичного сектору.

З метою подальшого розвитку та адаптації до нових викликів, у тому числі наслідків пандемії COVID-19, Міністерство туризму Греції ініціювало оновлення стратегічних напрямків. Було створено спеціальну робочу групу, що займається розробкою середньострокової стратегії розвитку галузі, орієнтованої на 2021–2025 роки. Цей стратегічний документ визначає бачення Греції як привабливої, відповідальної, цілорічної та конкурентоспроможної туристичної дестинації з багатогранною та гнучкою пропозицією.

Також уряд Греції активно працює над впровадженням стимулюючих програм для підтримки учасників туристичної сфери. За ініціативою Міністерства туризму ухвалюються програми заходів, спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості, розвиток нової інфраструктури та модернізацію існуючих туристичних об'єктів. Особливу увагу приділено підвищенню рівня знань і професійних навичок працівників галузі, що є запорукою покращення якості туристичних послуг. Додатково здійснюється активна підтримка просування національного туристичного бренду як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [34].

Загалом, туристичне управління в Греції спрямоване на забезпечення стійкої динаміки розвитку, збереження національних цінностей і водночас підвищення конкурентоспроможності на глобальному туристичному ринку. Такий підхід дозволяє ефективно реагувати на нові виклики та формувати міцну основу для довгострокового зростання галузі.

Відповідно до чинного законодавства Греції, ключову роль у просуванні туристичного іміджу країни на національному рівні виконує Грецька національна туристична організація (GNTO). Основна функція цієї організації полягає в централізованому управлінні маркетинговими

кампаніями у сфері туризму, а також у формуванні іміджу Греції як привабливої туристичної дестинації на міжнародному ринку. Грецька національна туристична організація постійно адаптується до нових умов і глобальних викликів у туристичному секторі, оновлюючи свою структуру й підходи відповідно до сучасних ринкових трендів.

Окрім GNTO, у Греції діє велика кількість недержавних туристичних організацій, які відіграють важливу роль у просуванні національного туристичного продукту. До таких організацій належать екологічні, культурні, спортивні, мистецькі об'єднання, а також професійні спілки, національні парки, музеї, тематичні клуби та інші громадські організації. Ці установи активно сприяють формуванню якісної й конкурентної туристичної пропозиції країни, зосереджуючись на унікальності природних, історичних і культурних ресурсів.

Також у Греції активно функціонує низка неурядових ініціатив і центрів, орієнтованих на підтримку принципів відповідального і сталого туризму. Однією з таких організацій є Центр сталого туризму Греції, який має на меті розвиток екологічно орієнтованих туристичних продуктів із широким залученням місцевих громад. Основні завдання цього центру полягають у підвищенні рівня зайнятості, стимулюванні доходів у туристичному секторі шляхом популяризації природної спадщини, активного туризму, а також розвитку наявної інфраструктури [33].

Діяльність Центру сталого туризму в Греції також спрямована на формування усвідомленого ставлення громадян до значення туризму для соціального та економічного життя країни. Через навчальні програми, освітні кампанії та співпрацю з місцевим бізнесом і громадами, організація сприяє розробці стратегій розвитку територій з урахуванням місцевих потреб і ресурсів. У результаті такі ініціативи відіграють провідну роль у просуванні концепції стійкого туризму в Греції та формуванні екологічно відповідального підходу до подорожей.

Міністерство туризму Греції виступає ключовим державним органом, відповідальним за розвиток туристичної сфери країни. Згідно з організаційним статутом, затвердженим Указом Президента №127/2017, його головна місія полягає в координації зусиль з іншими міністерствами для узгодження державної політики, яка впливає на розвиток туризму. Одним із основних завдань міністерства є сприяння сталому зростанню туристичної галузі, створення сприятливого інвестиційного клімату, а також підвищення якості туристичних послуг і конкурентоспроможності національного турпродукту.

Оскільки туризм в Греції має тісний зв'язок із більшістю соціальних та економічних процесів, практично кожне міністерство впливає на сферу туризму через ті чи інші заходи. Найбільшу взаємодію з туристичною політикою мають Міністерство морських справ і острівної політики, Міністерство сільського розвитку та продовольства, а також Міністерство охорони здоров'я. Міністерство туризму активно співпрацює з іншими державними відомствами, а також з важливими галузевими організаціями, зокрема з Асоціацією грецьких туристичних підприємств та Науково-дослідним інститутом туризму.

Операційне управління здійснюється через мережу з 14 регіональних туристичних служб, які наділені повноваженнями з ліцензування, інспекційної діяльності, перевірки якості послуг, класифікації закладів розміщення та регулювання туристичного бізнесу загалом. На рівні регіонів і муніципалітетів розробляються і впроваджуються програми розвитку та промоції туризму, однак усі маркетингові ініціативи мають отримати схвалення від Грецької національної туристичної організації, щоб забезпечити їх відповідність національній стратегії просування [32].

Безпосередню реалізацію туристичної маркетингової політики здійснює Грецька національна туристична організація, яка координує діяльність мережі з 16 зарубіжних офісів, що сприяють просуванню Греції як туристичної дестинації на міжнародному ринку. Водночас Готельна палата

Греції виконує функції офіційного консультанта уряду з питань туризму і займається класифікацією готельних об'єктів, апартаментів та номерів відповідно до затверджених стандартів.

У межах децентралізованого управління туризмом, регіональні органи влади відповідають за реалізацію адміністративних процедур, що забезпечують функціонування туристичного бізнесу. До їх компетенції належать видача ліцензій та сертифікатів, контроль за відповідністю стандартам якості, перевірки об'єктів громадського харчування та розважальної інфраструктури. Це дозволяє ефективно реагувати на потреби туристів і підтримувати високий рівень обслуговування в усіх регіонах країни.

У Греції діють регіональні туристичні служби, підпорядковані Грецькій національній туристичній організації. Їх основними функціями є видача спеціальних ліцензій на здійснення туристичної діяльності, ведення реєстру туристичних операторів, проведення інспекцій та аудитів туристичних підприємств, а також застосування санкцій у разі порушення чинного туристичного законодавства країни.

Агентство культури і туризму Греції, яке є структурним підрозділом колишнього Міністерства культури і туризму, відповідає за стратегічне планування, координацію, управління та контроль за реалізацією Національного плану розвитку у сфері культури і туризму. Його діяльність охоплює також нагляд за виконанням завдань підпорядкованих органів.

Міністерство сільського розвитку та продовольства Греції здійснює ключові функції у напрямку розвитку сільського туризму. Відповідно до нової організаційної структури, затвердженої Президентським указом №107/2014, міністерство займається модернізацією аграрного сектору країни. Це охоплює стимулювання розвитку, покращення виробничих умов, вдосконалення підприємницького середовища в сільському господарстві, а також підвищення рівня інфраструктури та якості життя в сільських регіонах.

Зрештою, ці заходи сприяють диверсифікації економіки та активному розвитку сільського туризму й агротуризму [35].

Зокрема, Міністерство сільського розвитку та продовольства виконує функції у сфері формування політики та оцінки запропонованих ініціатив, спрямованих на розвиток нетрадиційних форм туризму в сільській місцевості. У рамках своєї компетенції воно займається екологічною оцінкою впливів, визначенням термінів, умов і процедур, пов'язаних із розвитком рибальського туризму, зокрема в рибогосподарських та аквакультурних об'єктах.

У сфері медичного та оздоровчого туризму головні повноваження належать Міністерству охорони здоров'я Греції. Відповідно до Указу Президента №106/2014, було створено спеціальний адміністративний підрозділ, що формує політику у сфері охорони здоров'я та оздоровчого туризму. Цей департамент функціонує автономно і має завдання впровадження відповідних рішень для підтримки та розвитку сектору. Основними його напрямками роботи є планування і впровадження програм охорони здоров'я, просування та реалізація політики в галузі медичного й терапевтичного туризму, а також координація та оцінювання заходів, спрямованих на втілення цієї політики.

З огляду на стратегічне значення туризму для економіки Греції, у країні діє система державного регулювання туристичної сфери. Вона відповідає за формування національної туристичної політики, реалізацію законодавчих змін, організацію туристичного планування, а також координацію між різними державними структурами з метою стимулювання туристичних інвестицій, підвищення якості послуг і конкурентоспроможності національного туристичного сектору.

Таким чином, у Греції туристична галузь активно регулюється на законодавчому рівні, адже туризм є одним із ключових секторів національної економіки. Правове підґрунтя функціонування та розвитку туризму в країні

визначається низкою спеціалізованих нормативно-правових актів. Зокрема, Закон №2160/1993 упорядковує операційні процеси, пов'язані з діяльністю туристичних підприємств та розвитком туристичної інфраструктури. У свою чергу, Закон №4276/2014 спрямований на оптимізацію та спрощення адміністративних процедур, що стосуються туристичної сфери, а також надає чітке визначення різних форм спеціалізованого туризму [36].

Основним державним органом, відповідальним за реалізацію політики у сфері туризму, виступає Міністерство туризму Греції. Воно забезпечує стратегічне управління галуззю, регулювання діяльності суб'єктів туристичного ринку та формування загального напрямку розвитку сектора.

Окрім цього, у країні діє низка інших організацій, які виконують специфічні функції у сфері туризму. Зокрема, Грецька національна туристична організація здійснює ліцензування, веде реєстри туристичних підприємств, проводить інспекції та вживає заходів щодо дотримання туристичного законодавства. Спеціальне агентство культури і туризму відповідає за координацію реалізації Національного плану розвитку у галузі культури та туризму.

Міністерство охорони здоров'я виконує провідну роль у розвитку медичного та оздоровчого туризму, створюючи відповідну політику та координуючи її впровадження. Водночас Міністерство сільського розвитку та продовольства Греції займається формуванням політики у сфері сільського туризму та агротуризму, а також забезпечує необхідні умови для розвитку альтернативних форм туризму в сільських регіонах країни [36].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно охарактеризувати роль історичних пам'яток у формуванні туристичного потенціалу Греції, проаналізувати стан туристичної системи країни та окреслити перспективи її розвитку на основі сталого використання культурних ресурсів. Історико-культурна спадщина Греції є не лише унікальним ресурсом національного значення, а й потужним чинником соціально-економічного розвитку, який визначає високий рівень привабливості країни на міжнародному туристичному ринку.

На основі теоретичного аналізу було з'ясовано, що національна туристична система є складним багатокомпонентним утворенням, яке охоплює взаємодію туристів, суб'єктів туристичної діяльності, інфраструктури, управлінських структур та ресурсної бази. У контексті Греції саме історико-культурний ресурс виступає провідним елементом у цій системі, оскільки він формує мотивацію подорожей і визначає характер туристичного попиту.

Особливість грецької моделі туризму полягає в її глибокій інтеграції з культурною спадщиною, яка є не лише предметом пізнання, а й носієм ідентичності, національної гордості та глобального значення.

В результаті дослідження географічних особливостей Греції, її природно-кліматичних умов, різноманіття ландшафтів та біорізноманіття виявлено, що вони створюють сприятливе середовище для розвитку туризму, але саме культурний компонент надає країні унікальності. Історія Греції — це історія цивілізації, що дала світові філософію, демократію, олімпійський рух і величезну кількість архітектурних, мистецьких і наукових досягнень.

Аналіз інфраструктури показав, що в країні сформовано розгалужену систему обслуговування туристів, яка включає готельні комплекси,

транспортну логістику, культурні установи, заклади харчування, сувенірну продукцію тощо. Проте, хоча Греція має велику кількість об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, зберігається потреба в модернізації окремих елементів інфраструктури, особливо в регіонах, де розташовані об'єкти культурної спадщини. Нерідко такі пам'ятки потребують додаткових заходів щодо охорони, реставрації та промоції, зокрема із використанням цифрових технологій і сучасних форматів туристичного досвіду.

На основі аналізу нормативно-правового регулювання туристичної сфери Греції встановлено, що в країні діє система державної підтримки культурного туризму, зокрема за участі Міністерства культури, Національної організації туризму та місцевих органів влади. Греція активно співпрацює з міжнародними організаціями, бере участь у програмних ініціативах з охорони культурної спадщини, залучає кошти ЄС для її збереження та популяризації.

Таким чином, історико-культурна спадщина Греції є не просто сукупністю пам'яток минулого, а активним ресурсом, що формує зміст і стратегії розвитку національного туризму. Вона виступає не лише об'єктом споживання, але й інструментом збереження національної ідентичності, інклюзії, міжкультурного діалогу та економічного піднесення. Раціональне управління цим ресурсом має базуватися на принципах сталого розвитку, поєднуючи потреби туристів, вимоги охорони спадщини та інтереси місцевих громад.

Результати дослідження свідчать, що успішне використання історичної спадщини у туризмі можливе лише за умов комплексного підходу: поєднання якісної інфраструктури, ефективної державної політики, активної участі громадськості та інтеграції інноваційних технологій. Греція, маючи унікальні історико-культурні ресурси, має всі передумови залишатися лідером у сфері культурного туризму на світовому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афі́нський Акрополь. URL:
https://vue.gov.ua/%D0%90%D1%84%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%90%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C
2. Давньогрецькі Олімпійські ігри як визначне культурне досягнення. URL:
<https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11261/>
3. Дельфійський оракул. URL: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%94%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%84%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB.html
4. Дудник І.М. Територіальна організація послуг: Курс лекцій. Полтава: ПІБ МНТУ, 2002. 100 с.
5. Вишинський В.І., Лук'янюк В.В. Греція як країна туризму. Науковий вісник ХДУ. Серія: Географічні науки, 2021. № 15. С. 59-66.
6. Детальна карта доріг Греції з містами та аеропортами. Maps of Europe. URL: <http://www.maps-of-europe.com/maps/maps-of-greece/detailed-road-map-ofgreece-with-cities-and-airports.jpg>
7. Туристична система. URL:
http://economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/9.pdf
8. Туроператор по Греції "Музенідіс Тревел" [Електронний ресурс]. URL:
<https://www.mouzenidis.com/uk-ua/greece/article/about-us>
9. Фактори формування та розвитку туристичної системи в ринкових умовах. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/9710/1/30.pdf>
10. Фізична карта Греції. Maps of Europe. URL: <http://www.maps-of-europe.com/maps/maps-of-greece/large-physiography-map-of-greece.jpg>

11. Armstrong K., Butler S., Dragicevich P., Holden T., Kaminski A., Maric V., Morgan K., Noble I., Ragozin L., Raub K., Richmond S., Schulte-Peevers A., Ward G. Lonely Planet's Greek Islands Travel Guide: Guidebook. 2021. 624 p.
12. Georgoula V., Terkenli T. Tourism and Cultural Sustainability: Views and Prospects from Cyclades, Greece. Sustainability. 2022. Vol. 14. No. 307. 20 p.
13. INSETE. URL: <https://insete.gr/?lang=en>
14. Lonely Planet Greece Travel Guide. URL: <https://www.scribd.com/book/567688525/Lonely-Planet-Greece>
15. Maroudas L., Tsartas P. Alternative Tourism and Regional Development in Greece: Management and Policy Issue. Journal of Management Sciences and Regional Development. 2015. Issue 5. P. 57-83.
16. Ministry of Tourism. mintour. URL: <https://mintour.gov.gr/en/archiki-english/>
17. Non-residents' overnight stays in Greece. URL: http://sete.gr/_fileuploads/entries/Statistics/Greece/
18. Number of international tourists in Greece from 2005 to 2021. STATISTA. URL: <https://www.statista.com/statistics/444847/total-number-of-inbound-visitors-in-greece>
19. Statistical Bulletin December 2017. INSETE. URL: https://insete.gr/Portals/0/statistics/statistiko-deltio-12-2017_EN.pdf
20. Statistical Bulletin December 2018. INSETE. URL: https://insete.gr/Portals/0/statistics/2018/Bulletin_1812_EN.pdf
21. Statistical Bulletin December 2019. INSETE. URL: https://insete.gr/Portals/0/statistics/2018/Bulletin_1912_EN.pdf
22. Statistical Bulletin December 2020. INSETE. URL: https://insete.gr/Portals/0/statistics/2018/Bulletin_2012_EN.pdf
23. Statistical Bulletin December 2021. INSETE. URL: https://insete.gr/wpcontent/uploads/2021/12/Bulletin_EN_2102-1.pdf
24. Statistical Office of Montenegro – MONSTAT. URL: <https://www.monstat.org/cg/>

25. Statistical Yearbook 2017. Statistical Office of Montenegro – MONSTAT.
URL: <http://monstat.org/userfiles/file/publikacije/godisnjak%202017/18.pdf>
26. Statistical Yearbook 2018. Statistical Office of Montenegro – MONSTAT.
URL: http://monstat.org/eng/publikacije_page.php?id=1518
27. Statistical Yearbook 2019. Statistical Office of Montenegro – MONSTAT.
URL: http://monstat.org/eng/publikacije_page.php?id=1586
28. Statistical Yearbook 2020. Statistical Office of Montenegro – MONSTAT.
URL: http://monstat.org/eng/publikacije_page.php?id=1674&pageid=1
29. Statistical Yearbook 2021. Statistical Office of Montenegro – MONSTAT.
URL: https://monstat.org/eng/publikacije_page.php?id=1745
30. THE 17 GOALS - Sustainable Development Goals. URL:
<https://sdgs.un.org/goals>
31. Tourism as a system [Електронний ресурс]. – 2019. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua
32. Tourism Center for Sustainable of Greece. URL:
<https://www.sustainablegreece2020.com/en/>
33. Tourism National Greek Organization. URL: <https://www.visitgreece.gr/>
34. Tourism of Greek Ministry. URL: <https://mintour.gov.gr/en/archiki-english/>
35. Tourism statistics of Greece. UNWTO E-library. URL:
<https://www.eunwto.org/action/doSearch?ConceptID=2210&target=topic>
36. Tsartas P. Greek Tourism Development: Policies, characteristics, trends. Tourism, Tourism Development, Contributions of Greek Scientists Athens. 2017. P. 63-73
37. UNESCO World Heritage. URL: <https://whc.unesco.org/>

ДОДАТКИ

Додаток 1. Фізична карта Греції

Джерело: [10]

Додаток 2. Детальна карта доріг Греції з містами та аеропортами

Джерело:[6]

